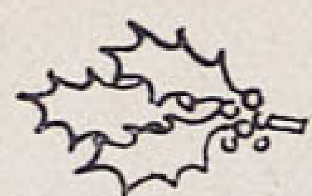
Nederlandsch Vrouwenleven

15 WINTERMAAND 1943

NUMMER 12

HOE LEIT DIT KINDEKE

! ! ! 5 5 5 ! ! 2 3 3 2 ! 5 4 3 4 3 2

HOE LEIT DIT KIN - DE - KE HIER IN DE KOU; ZIET EENS HOE AL - LE ZIJN LE - DE - KENS

43 ! 2 2 2 3 4 5 4 3 2 2 3 2 3 ! ! !

BE - - VEN; ZIET EENS HOE DAT HET WEENT EN KRIJT VAN ROUW; NA, NA, NA, NA, NA, NA,

4 5 4 3 2 5 4 5 3 2 ! 4 2 ! !

KIN - DE - KE TEER, EI, ZWIJG TOCH STIL, SUS, SUS, EN KRIJT NIET MEER.

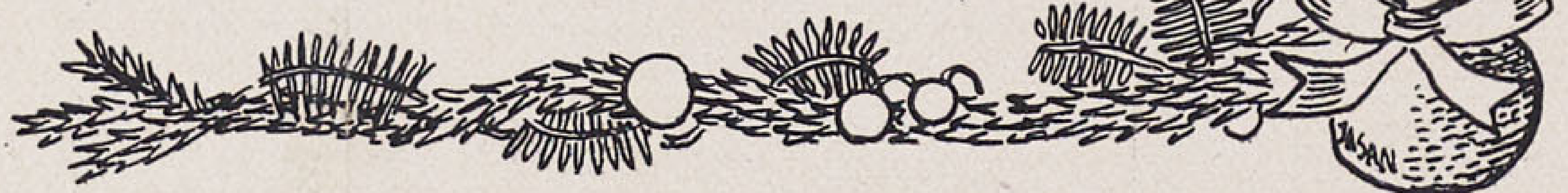

2

So, ras dan, herderkens, komt naar den stal,
Speelt 'n zoet liedeken voor dit teer Lammeken;
Mij dunkt, het nu welhaast slapen zal;
Na, na, na, na, na, na, kindeke teer,
Ei, zwijg toch stil, sus, sus, en krijt niet meer.

3

En gij, o engeltjes, komt hier ook bij;
Zingt een motetteken voor uwen Koning;
Wilt hem vermaken door uw melodij;
Na, na, na, na, na, na, kindeke teer,
Ei, zwijg toch stil, sus, sus, en krijt niet meer.

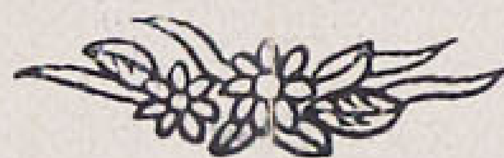

Nederlandsch Vrouwenleven

TIJDSCHRIFT VOOR DE NEDERLANDSCHE VROUW

Verantw. redactrice: J. Jansen-Van Balen
Redactie-adres: Kruislaan 210, Amsterdam-O
Telefoon 52322
Verschijnt voorloopig één maal per maand

Administratie-adres: de Lairessestraat 153
Amsterdam-Zuid, Tel 29894, Postgiro 320886
Voor advertenties: C. van Schaik, Amsterdam
Nassaukade 315, Telefoon 81893

WINTERMAAND

Langs het Boterdiep, Groningen. Foto: Ir. W. F. van Heemskerck Düker

. . . Zie, hoe geducht de winter thans
Alom verspreidt zijn schromelijken glans,
En 't overmeesterd jaar regeert met ijz'ren roede!
Hoe dood ligt al het rijk der planten door zijn woede!
Hoe stom het zangrijk heer! de schrik breidt zijn gebied,
Zijn woest gebied ver uit . . .

Met deze hoogdravende woorden beschrijft een dichter in het jaar 1830 den ingetreden winter; zijn vers kreeg een plaats in den Almanak der Natuur onder het hoofdstuk Wintermaand.
Wintermaand — dat is de oude naam voor de maand December, een veelzeggende naam, die aan duidelijkheid niets te wenschen overlaat. De kleuren van den herfst zijn verdwenen, de boomen hebben hun laatste bladeren door wind en vorst verloren — alles is nu kaal en bruin geworden. In de moestuinen staan de boerenkoolstruiken te kleumen in den scherpen wind.
Het is van een schoone symboliek, dat juist in deze maand, die zoo arm is aan zonneschijn en warmte, die zoo triest en donker is, de lichtfeesten gevierd worden, die hun hoogtepunt in het Kerstfeest vinden.
Van oeroude tijden af is deze periode steeds de belangrijkste van heel het jaar geweest. Het spreekt haast wel vanzelf, dat men geloofde, dat deze dagen ook van beslissenden invloed op het weer moesten zijn en in het bijzonder op de vruchtbaarheid. Immers de zon wordt als het ware opnieuw geboren, het leven opnieuw gewekt.
De spreuken, die op dezen tijd betrekking hebben, zeggen dan ook iets omtrent deze vruchtbaarheid:

„Is op Kerstmis de hemel klaar,
Verwacht dan vrij een vruchtbaar jaar."

en

„Donkere Kerstnacht
geeft een dubbele korenvracht."

En zooals het weer is gedurende het tijdperk der Twaalf Heilige Nachten, (van 25 Dec. tot 6 Jan.) zoo zal het in de twaalf maanden van het komende jaar zijn.

Bekend zijn de rijmpjes als:

,,Groene Kerstmis,
en: Witte Paschen."

,,Zit op Kerstmis de kraai nog in het klavergroen,
Op Paschen zal zij 't in 't sneeuwveld doen",

die erop duiden, dat een zachte Kerstmis zonder sneeuw een abnormaal verschijnsel is, dat een laten en langdurigen winter tengevolge kan hebben. We kennen ze meer, die spreuken uit den wintertijd, die na een zachten winter een slechten oogst voorspellen, zooals:

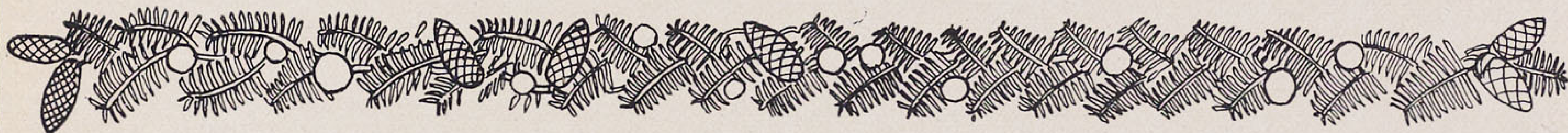
,,Is de Kerstmis vochtig en nat,
Ton en schure niets bevat."

Oude volkswijsheid en de ervaring van vele boerengeslachten liggen erin besloten. Het is op deze plaats niet mogelijk lang uit te weiden over alle gebruiken, die eens onafscheidelijk aan de wintersche lichtfeesten verbonden waren.
Wie weet er nog iets over St. Elooi en St. Barbara, wie kent er de gebruiken van den St. Stefanusdag?
Eens werd de dag van St. Elooi gevierd met paardenprocessies, zooals we ook op den Steffensdag nog lang het Steffensrijden gekend hebben. St. Barbara was de voorloopster van St. Nicolaas en ook zij bracht geschenken, evenals de goede Sint. Maar typischer is nog het gebruik uit het Limburgsche land, waar men op dien dag takken van den berk of den kerseboom in water zette, die op Kerstmis moeten uitloopen en bloeien.
Dan komt het groote feest van de Wintermaand, dat in ons land alle andere, zelfs het Kerstfeest in de schaduw heeft gesteld en nog altijd met al zijn gebruiken van schoen zetten, strooien, pakjes, die door den schoorsteen komen, enz., gebruiken, die ondanks hun aanpassing aan de tijden, een heel ouden oorsprong hebben, in eere is gebleven.
Het feest van St. Lucia, dat thans in Zweden als het begin van den Kersttijd geldt, en waarbij de Lucia-bruiden met de lichtkroon in het haar hun ommegang houden, was ook eens in onze streken bekend.
Tenslotte is dan het groote feest aangebroken, het feest, dat met veel vreugde en overdadig eten gevierd werd, maar waarvan ook die wondere verhalen de ronde doen, die vertellen van den heiligen nacht, waarin plotseling de bloemen gaan bloeien en de dieren met elkaar spreken. Iets van die sfeer brengt de Kerstboom, wonderlijk zinnebeeld van het nieuwe leven, met zijn groene, lichtdragende twijgen in onze moderne huiskamers.
Over de verlaten, soms besneeuwde velden, door den killen mist, die er rond hoeven en boomen hangt, klinkt er het eentonige, sonore geluid van den midwinterhoorn in het Twentsche land. Dan weten we, dat het jaar ten einde nijgt.
Dan komt die laatste avond, zoo vol weemoed soms en vol herinneringen, maar vol gejoel en luid gerucht ook, als de klok eindelijk twaalf slaat.
Eens gingen dan groepen menschen, Nieuwjaarsliederen zingend, door de straten; thans gebeurt dit nog slechts in Ootmarsum, waar de bewoners, geschaard om den nachtwacht, het Oude jaar uit en het Nieuwe in zingen:

,,Komt burgers allen nu terstond
Het nieuwe jaar intreden.
Ik wensch U op deez' vasten grond
Veel heil, geluk en zegen,
Het oude jaar, dat is verdweên
Het nieuwe zijn wij ingetreên.

ELSA M. VALETON

DE VROUW IN DEN FEESTELIJKEN JOELTIJD

door D. J. van der Ven

In de Skandinavische landen, vooral in Zweden, geldt het voor de vrouw als een hooge gezinstaak om in den midwinterschen joeltijd wekenlang de woning te vervullen met een feestelijke spanning en bedrijvigheid.
Er worden papieren knipsels gemaakt om gangen en kamers, waarvan de bodem bedekt is met geurig dennengroen en gouden korenstroo, feestelijk te tooien. Op vele boerderijen van het Zweedsche platteland sieren jonge meisjes houten kruisen, die zij als een kerstgave aan de buren zullen rondbrengen, terwijl de jongen er de ,,julbockar" (joelbokken) maken, welke eveneens als een heilgave aan vrienden en kennissen worden gezonden.
Moeder de vrouw is dagenlang voor Kerstmis druk in de weer om behalve de vele feestkoeken stapels ,,knäckebröd" te bakken. Dit brood heeft den vorm van een grooten harden pannekoek, blijft dagenlang knapperig bros, wordt in enorme kwantiteiten over heel Zweden gegeten en moet er veel toe hebben bijgedragen de tanden te conserveeren. In de volksovertuiging danken de mannen en vrouwen van het Noord-Zweedsche platteland hun prachtige gebitten hoofdzakelijk aan het van jongs af iederen dag knarsen en malen van het heerlijke knäckebröd.
Ook worden van gesmolten talk de joelkaarsen gefabriceerd, iets, wat zelfs in de huiskamer heel praktisch kan geschieden. In een bak met gesmolten talk dompelt men de handvatten met de draden, waaraan zich de vetdeelen hechten en op het kaarsenrek hangt dan de Zweedsche boerin de joelkaarsen te drogen.

Joeltijd in het Skandinavische Noorden

Joel toch is de midwintersche feesttijd en duidt in de Skandinavische landen meer in het bijzonder de geheimzinnige periode aan van den Kerstavond tot Driekoningen of St. Knut, 13 Januari.
In IJsland verstaat men onder Ylir de donkerste weken van het jaar, den tijd van midden-November tot midden-December. In de diepste duisternis wordt dan het eerste licht in de midwinterwende geboren, als de hoogste bergtoppen even opgloren in een enkelen zonnestraal en de menschheid weer de hope in het harte voelt van het nieuwe, komende leven.
Met welk een angst zullen de bewoners van het Skandinavische Noorden eens dag voor dag het al zwakker wordende licht hebben gadegeslagen, hoe zullen zij in volksgeloovige handelingen hebben getracht door het ontsteken van vuren in den voorwintertijd de zon te helpen in haar strijd tegen de duisternis, gelijk zij ook haar dachten te steunen in haar moeizamen opgang met de thans als vastenavond- en Paaschvuren in het Europeesche volksvermaak opgenomen lentevuren. Was het niet een verlossende boodschap, wanneer de priester na vele angstige weken van verbeiden kon aankondigen, dat inderdaad de dagen zouden gaan lengen, dat de zon aan licht, kracht en warmte zou gaan toenemen in haar nieuwen glorievollen omloop?
In dezen overgangstijd, waarin telken jare het wonder weer geschiedde, demonstreerde zich nu vooral in het hooge Noorden het contrast tusschen winter en zomer, duisternis en licht sterker dan in meer Zuidelijke regionen. Allengs ontvingen deze meer het karakter van winter- of joelfeestelijkheden. De vrees voor het ondergaan van het licht verdween, naarmate de menschheid meer vertrouwd raakte met den jaarlijkschen zonneloop en de naam Ylir als IJslandsche naamsaanduiding werd in den Finschen vorm ,,Juhla" reeds identiek aan hoogtij en feesttij, waarmede het zich onder invloed van het christendom steeds meer vereenzelvigde.

Joelgaven en Sinterklaas-surprises

Als zinnebeeld der geboorte van het nieuwe licht treedt nu in het Zweedsche volksleven de gestalte op van de lichtfee of lichtbruid St. Lucia, die met los-hangende haren en getooid met een brandende kaarsenkroon als heilbrengster overal de joelgaven van oor-

St. Lucia, de Zweedsche midwinterbruid. (Teekening archief)

spronkelijk-cultische spijzen, dranken en geschenken van hoeve tot hoeve draagt.
Deze koeken en lekkernijen stonden gedurende den joeltijd aangericht op een met kaarsenluchters feestelijk getooid „julbord" of Kersttafel. Want nog altijd hecht men op het Zweedsche platteland zeer sterk aan de traditioneele viering van het oud-Germaansche midwinter-wendefeest.
In het avondlijk duister brengt men dan elkaar ook veel spotgeschenken, waarna men zich onder het schreeuwen van „julklapp" uit de voeten tracht te maken.
Wanneer nu in dezen wintertijd op Sinterklaasavond ook bij U hard aan de bel is getrokken en wanneer een onzichtbare hand iets naar binnen heeft gegooid om daarna met kettingen rammelend in het duister te verdwijnen, dan moogt ge in die zonderlinge gedragingen van uw beste vrienden op pakjesavond de laatste herinnering zien aan het eens in verre Germaansche tijden in huis brengen van de heilgaven. Wanneer het aldus gebrachte geschenk een stuk steenkool, een aardappel of een turf blijkt te zijn met een of ander spotrijm, dan zien we in dergelijke pakjesavond-surprises laatste resten van eens religieuze gaven. In hun oorspronkelijken vorm van appels en noten hangen deze aan den licht-stralenden Kerstboom, welke in ons land ieder jaar meer wint aan populariteit en steeds meer wordt aanvaard als het stralende lichtsymbool van den midwintertijd.

Onvergankelijke waarden van het vrouwenleven

Thans zijn er de tijdsomstandigheden niet naar om „veel werk" van Sinterklaas en Kerstmis te maken. Zelfs dwingt de materialen- en levensmiddelenschaarschte ons tot het opgeven van veel liefgeworden Sinterklaas- en Kersttradities. We moeten onze kinderen veel onthouden, dat we hun zoo gaarne als gulle gave door de hand van Sinterklaas of in den stralenden kaarsjesgloed van den Kerstboom hadden geschonken. Maar nu we zoo veel moeten missen, dat anders als een normaal bestanddeel der midwintersche weken vanzelfsprekend werd aanvaard, zullen we weer des te meer beseffen, welk een wonderen rijkdom we hebben te behouden en te behoeden voor verval in gebruiken, die schoonheid en innigheid brengen in den donkersten tijd van het jaar.
Meer nog dan vroeger zal de huisvrouw zich hebben te bezinnen op de waarden van dit volksche erfgoed, ook in het hedendaagsche gezinsleven. Wanneer straks de omstandigheden het weer veroorloven, zal de Nederlandsche vrouw met meer kennis niet alleen het oude in eere houden, maar ook nieuwe zinrijke gebruiken scheppen, die aan ons eigen volksleven en in het bijzonder aan de kern daarvan, ons gezinsleven, ten goede kunnen komen.

Hollandsche duivekater en Zweedsche lussikat

Daarbij moet ook het oud-Hollandsche feestgebak en gelegenheidsbrood weer in eere worden hersteld.
Jan Steen heeft dit feestbrood kunstzinnig vereeuwigd in zijn beroemd schilderij van bakker Oostwaard, dat ge in het Rijksmuseum kon bewonderen.
Hoewel een afbeelding van dit schilderij reeds verleden jaar in het Kerstnummer van dit blad verscheen, wordt deze hierbij nogmaals geplaatst.
De bakkersvrouw toont U vol trots de puike kwaliteit van de mastellen, de jongen blaast op den hoorn, dat de „heete" bollen juist uit den oven zijn gekomen, terwijl bakker Oostwaard als hoofdfiguur verbeeld staat temidden van zijn kostelijke bakkersproducten, de krakelingen, die als druiventrossen zijn opgehangen en niet te vergeten de duivekater, die tegen den muur is opgezet. Dit is een lang-gerekt hamvormig scheenbeenbrood, dat in het 17de eeuwsche Holland zulk een groote rol heeft gespeeld, dat zijn naam vereenzelvigd werd met een winterbedeeling. Vertelt Reym in Hooft's „Warenar" ons niet:

Ik win nou 5 gulden 's jaers
En ien paer nuwe klompen
Tot men deuvekater.

Uit Brederode's „Moortje" vernemen we:

En alle Drie Koningen stuurden zij ons
Een moye duevekater.

Zoo gehecht moeten de Nederlanders aan dit midwintergebak zijn geweest, dat zij als kolonisten in Sleeswijk-Holstein den duivekater als „dûvkater" van Frederikstad uit hebben ingevoerd en dat zij als eerste bewoners van de Zweedsche stad Göteborg den duivekater ook in Zweden hebben bekend gemaakt. Behalve dit volkskundig zoo uiterst merkwaardige Hollandsche midwintergebak werden daar toen reeds soortgelijke Zweedsche brooden gebakken in de „julkassen", de z.g. Kerstossen, varianten van „julvarne", „kusarne" uit Weser Götland en van „hornoxen" met „kusen" uit Värmland.
Want gelijk in Nederland de duivekater min of meer bij den uitgang van de Twaalfnachten, gekerstend tot Driekoningenbrood als Nieuwjaarsgebak op „Groot Nieuwjaar" werd gegeten, zooals ik hierboven uit Brederode's „Moortje" aanhaalde, werd hij in Zweden bij het begin van de Twaalfnachten verbonden aan den vierdag van St. Lucia den 13den December, die eeuwenlang er gold als Nieuwjaarsdag en zoo werd de „dövelskat" in Zweden de „lussikat".
Eeuwen nadat Jan Steen de vrouw van bakker Oostwaard schilderde bij den duivekater, had de fotograaf het folkloristisch fortuin te Nieuwendam het moment te vereeuwigen, waarop in den winkel van bakker Kroes de smeuige honig-zoete duivekaters in de uitstalkast worden gelegd.
Immers al die eeuwen door tot aan den huidigen oorlogstijd bleef weliswaar de duivekater in Waterland en ook hier en daar in Zuid-Holland het feestgebak van den midwintertijd, maar toch is het een nog veel te weinig gekend mixtum compositum van het heerlijkste witte tarwemeel, eieren, melk en honing, gearomatiseerd met citroenkruiden en andere snufjes, die het geheim van den duivekater uitmaken.
Jan Steen's schilderij van bakker Oostwaard, zijn vrouw en zijn blazend knechtje voert onze gedachten terug naar verre tijden, toen overal in de Germaansche landen, gelijk thans nog in het Skandinavische Noorden, het joelfeest werd gehouden. Daarbij werden offers gebracht in gemeenschappelijke maaltijden en drinkgelagen, waaraan de Zweedsche „julbord" en onze duivekater nog in den midwintertijd herinneren als zinnebeelden van het nieuwe leven, dat met het nieuwe licht in de midwinterwende ieder jaar weer nieuwen glans verkrijgt.

Ss. Lucia-broodje uit het land van Selma Lagerlöf

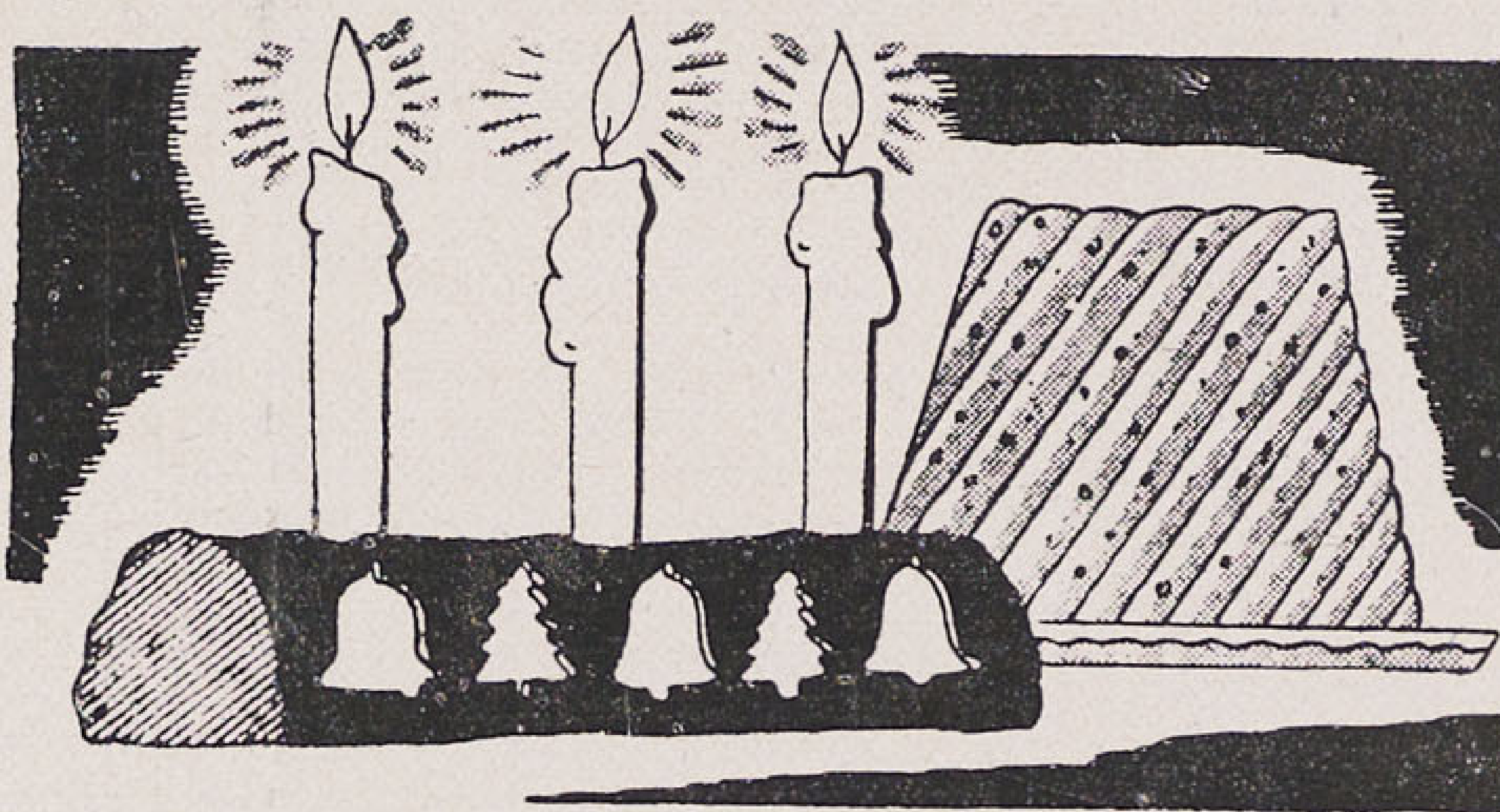
Een Zweedsch scheenbeenbrood uit de omgeving van Götenborg

De duivekater op het schilderij van Jan Steen in het Rijksmuseum

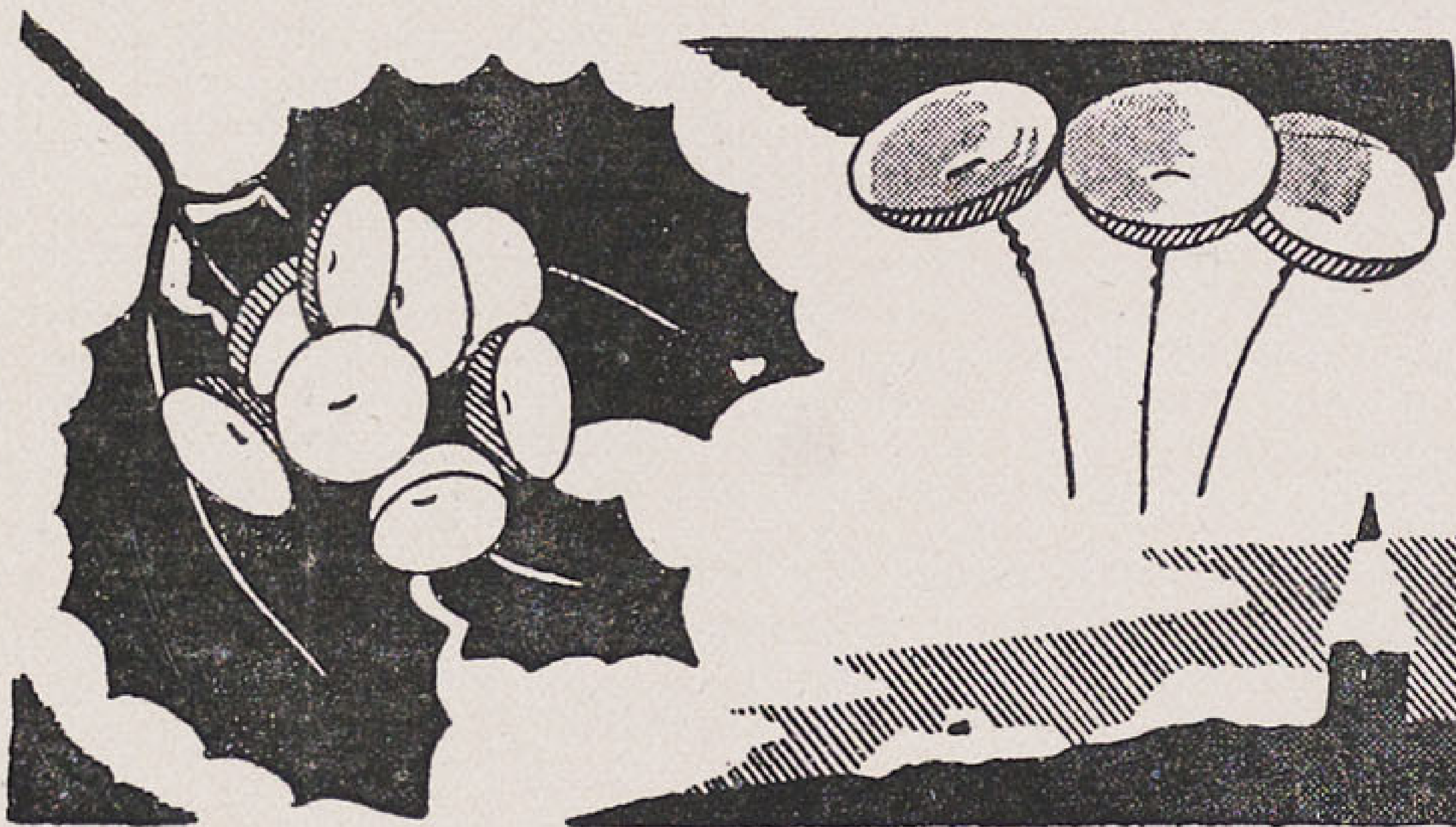

Duivekaters-étalage in de bakkerij van A. Kroes te Nieuwendam
Foto's: Archief

Teekening : Archief

Een leuke **Kandelaar** *voor de* **Kersttafel**

Aan materiaal kost deze kandelaar niets. Je moet er alleen een middag op uittrekken of bij een kolenhandelaar een houtblok vragen. Het is niet zoo leuk om er een gladgeschaafd stukje hout voor te nemen.
In den bast snijden wij een paar kerstboompjes en een paar kerstklokken. Voorzichtig snijden, want de rest van den bast moet blijven zitten.
Wij verven de boompjes groen en de kerstklokken rood. Dit kan met gewone, niet te dunne waterverf gebeuren, want daarna vernissen we den heelen bast.
Wie erg goed kan snijden, kan er ook het jaartal en den naam van iemand in zetten. Wanneer je dan voor elk één kandelaartje maakt, heeft ieder een leuke kerstherinnering.
Van boven maken we er een paar gaten in voor de kaarsen. Drie kaarsjes per blokje staat erg leuk. Wees vooral voorzichtig met het gaatjes maken, want anders schiet je mes misschien uit!

Teekening : Archief

Een **Corsage** *om voor de* **Kerstdagen** *te maken*

Wanneer je onder een eikeboom gaat zoeken, kom je vast wel wat eikeldopjes tegen. Neem die mee naar huis. Met een beetje roode verf, b.v. ripolin, verf je ze van binnen en buiten rood en maak, voor je ze met de verf gaat bestrijken, in het midden van ieder dopje een gaatje. Door dit gaatje haal je, wanneer ze droog zijn, een stukje letton. Letton is dun ijzerdraad, dat omwoeld is met wit of zwart garen. We nemen het witte en verven het groen, door het b.v. in groenen inkt te stoppen. In sommige bloemenwinkels kun je groen dun ijzerdraad krijgen; dat is natuurlijk ook erg leuk om als steeltjes voor je bloemetjes te gebruiken. De bloemetjes leg je in een bosje van 15—20 stuks op een hulstblaadje of op een takje dennegroen. Dit blaadje maak je van vilt, zeildoek of stevige stof. De dames die deze corsage van je krijgen, zullen het vast met pleizier dragen.

Teekeningen: Pouwels.

De schemering daalde langzaam over het kaal geboomte van de smalle gracht met de dooreenwarrelende mannen en vrouwen en kooplieden, die luid schreeuwend hun laatste hulsttakken en half ontnaalde dennen aanprijsden.
Voordat de gracht heelemaal in aardeduister gehuld zou zijn en de klanten huiswaarts gekeerd waren, moest hun laatste groen verdwenen zijn. Haastig zoekend en trekkend zochten bezige vrouwen de mooiste takken uit den gekrompen voorraad — om toch nog op het laatste nippertje daarmee de huiskamer een feestelijk tintje te geven.
Tusschen al deze doenig heen en weer schuifelende menschen dwaalden hand in hand twee kinderen — een jongen en een meisje. Hun begeerige oogen slokten de kleuren van het prachtige groen in zich op en af en toe bleven zij voor een heel mooien dennenboom stilstaan en dan bracht het meisje haar neus heel dicht bij de scherpe naalden en snoof heel diep den doordringenden geur van de boschlucht op. Tot haar broertje haar dan uit haar verheerlijking losscheurde en haar verder meesleepte.
Met moeite worstelden ze zich door de menschenhaag langs de kramen — tot het helrood van een paar nietige tulpjes of het goudgeel van pepers op diep groene ligustertakken hen weer tegenhield.
Soms kon het meisje zich niet weerhouden even met de dunne vingers over de dikke vacht van een sparretak te strijken — tot een snauw van den koopman haar opschrok, dan liepen ze vlug weer verder.
Maar zij gingen daar niet voor niets langs al die kleuren groen — het was niet louter nieuwsgierigheid, die hen in het schemerdonker naar de gracht gedreven had. Neen, al weken hadden zij gespaard, cent voor cent hadden zij in het gat op den rug van den gekleurden steenen hond op den schoorsteenmantel laten zakken. En nu moesten al die munten dienen om een mooien boom te koopen. Liefst zoo'n heele groote, die zijn dik benaalde armen wijd uitspreidde en zoo'n prachtige diep groene kleur had. Wat zou hun kleine broer dat fijn vinden. Voor het ventje, dat altijd ziek was en dat in dezen wintertijd weer zoo heel erg bleek zag, wilden zij een prachtboom koopen. Ze hadden het hem vast beloofd en roode vlekjes van verwachting waren op zijn witte wangen geteekend, toen zij op pad gingen.
Maar als de twee daar hand in hand tusschen als die roezige stemmen stil een koop stonden af te luisteren, dan schrokken ze steeds weer van den prijs. Met groote vraagoogen keken zij elkaar dan aan, durfden niets zeggen, maar liepen stilletjes door tot de volgende kraam, om daar even teleurgesteld vandaan te gaan.
De zeventien centen, die uit den hondenbuik te voorschijn waren gekomen, bleken niet voldoende. En ze durfden niet naar huis gaan om meer te vragen. Zij begrepen, dat moeder nu niets missen kon, want maar al te vaak had vader de laatste weken weer voor het raam gestaan en dan wisten ze wel, dat er maar weinig werk was en maar weinig brood en ook met aardappelen moesten ze wel eens een dag overslaan.
Steeds stiller werd het tweetal. Ze durfden haast niet meer bij de kramen te blijven staan. Een paar maal waren zij al weggejaagd. Dan baste de koopman met schorre stem hen toe: „Maak dat je wegkomt, benne jullie daar al weer!" en als ze dan wegliepen hoorden ze den man nog een heeleboel leelijke dingen over hen zeggen.
Het werd al donkerder en ze hadden moeder beloofd weer vlug terug te komen. Maar ze hadden nog steeds geen boom — hoe moest dat nu? Opeens stapte de jongen moedig op een oud mannetje af, dat voetenstampend, handenwrijvend bij een massa groen stond.
„Een boom van zeventien cent astublief". Zoo, het was eruit. Maar neen, boomen van zeventien centen waren op de heele markt niet te krijgen, maar wel had hij wat anders voor het geld. Steunend bukte de man zich en haalde uit een stapel groen onder zijn handkar een grooten dennetak te voorschijn. Hij schudde de twijgen heen en weer en zoo leek het heel wat.
Even keken zij elkaar aan — het meisje knikte vlug van ja en zoo drongen zij voorzichtig, den tak tusschen zich in dragend, door de menigte heen naar huis toe.
Ze waren heel stil onderweg — ze zeiden geen woord tegen elkaar — het eenige geluid dat weerklonk, toen ze in de straten van hun buurtje kwamen, was het geklepper van hun klompjes, die vlug over de keien van de straat voortgingen.
Moe en bedrukt duwden zij de voordeur open. Hun hartjes klopten van het harde loopen en van ingehouden spanning, toen zij de kamer binnenkwamen. En dikke tranen rolden langzaam over hun verdrietige gezichtjes, toen broer in plaats van in gejuich in huilen uit ging barsten. Dát hadden zij hem niet beloofd, een boom zouden ze voor hem meenemen, een echten boom met lichtjes zou hij krijgen. Wild stampte hij met zijn kousevoeten op den vloer, waarna hij zich hoestend en kuchend op den grond liet vallen.
Met trillende lipjes stonden ze daar op den drempel, den groenen tak krampachtig vastgeklemd in vier verkleumde handen. Verslagen keken ze naar moeder, die hen troostend te hulp kwam en de tak in een grooten pot op de tafel zette. De eenige, die blij was met het groen in huis, was de jongste spruit, die kraaiend van plezier zich op liet tillen en zijn neusje snuivend in de geurende naalden stak.

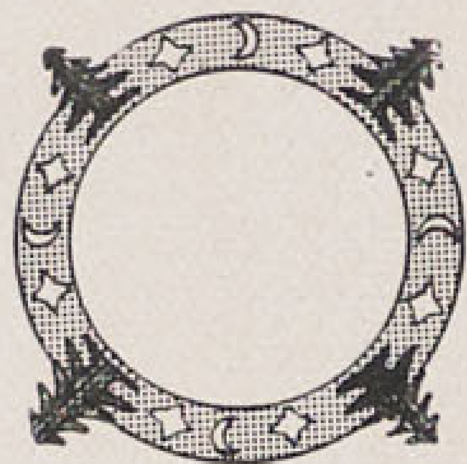
Merkwaardig stil was het na het karig maal in de kleine kamer. Ernstig zaten broer en zus met een stompje potlood over een velletje papier gebogen. Met de tong tusschen de strak getrokken lippen teekenden zij zorgvuldig den lichtboom van een krantenplaatje na. Fluisterend vergeleken zij dan na een poosje ingespannen werken hun meesterstukken en dan begonnen zij opnieuw, een nog mooieren boom op het dicht bekladde stuk papier te maken.
In een hoek, achter de rookende potkachel, speelde kleine Jan met brommende spingeluidjes glijbaantje op het zeil van den scheefgezakten vloer. Net zoolang totdat hij door de warmte in slaap gesukkeld is en als een opgerolde poes achter de kachel blijft liggen.
Groot en somber staat vader voor het raam. Hij tuurt naar buiten, in den dichten sluier fijne waterdruppels, waar doorheen de lichten van de straat twinkelend glinsteren.
Naast hem, de kleine witte hand veilig in vaders broekzak gestoken, staat zijn zwakke zoontje, hun zorgenkind. Als de vader het dunne verdrietige kinderstemmetje naast zich hoort, dan moet hij plotseling weer aan het tumult van voor het eten denken. Ja, zoo was het ook meer dan eens met Kerst, toen hij een kleine jongen was. Dan was er ook geen boom met lichtjes, maar dan gingen zij 's avonds wel eens stilletjes de straat op en dan loerden ze bij de deftige café's naar binnen, waar vroolijke mannen en vrouwen met allerlei lekkers voor zich en met dure kleeren aan om een groenen boom zaten, een boom, vol met flakkerend kaarslicht. Dan bleven ze net zoo lang staan gluren, hij en z'n vrindjes, tot ze er vandaan gejaagd werden. Oh, hoe had hij zelf vroeger naar zoo'n stralenden lichtboom verlangd.
Met zijn ruwen wijsvinger teekende hij voorzichtig op de beslagen ruit zoo'n boom uit zijn herinnering na. Eerst onderaan een dikke stam en dan spreidden zich plotseling heel breed de takken uit, die zigzaggend naar boven in een punt uitliepen . . . Met den nagel van zijn pink zette hij allemaål fijne streepjes, die de takken moesten voorstellen. Verzonken in gedachten aan het verleden, teekende hij voorzichtig den heelen boom uit, tot hij plotseling weer tot de werkelijkheid terugkeerde en met de mouw van zijn jasje de teekening weer wilde uitwisschen.
Een schreeuw van het kind naast hem weerhield hem echter. Stil had het ventje staan kijken, naar wat vader deed. Steeds grooter waren zijn oogen geworden, want daar op het venster, daar stond zijn lichtboom. Niet groen en geurig, maar schitterend en vol sprankelende lichtjes. De stralen van de straatlantaarn aan de overzijde braken in de fijne kriebels van de teekening tot duizend kleine lichtjes en met verrukking keek het kereltje naar zijn eigen lichtboom, dien vader voor hem alleen had gemaakt.
En toen de vorst van dien nacht van den lichtjesboom een boom met nerven had gemaakt, toen was het kind nog veel gelukkiger en zoo heerschte in het kleine huisgezin toch ook de blijde stemming van het lichtfeest.

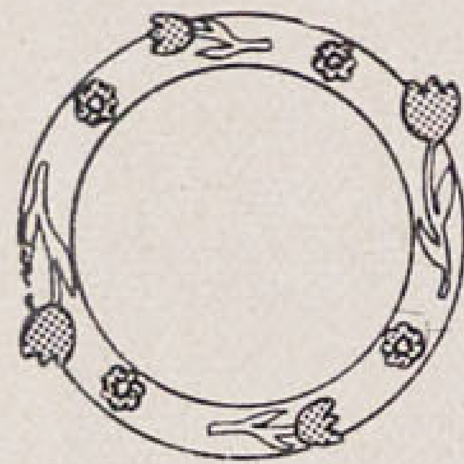
GERDA SCHAAP.

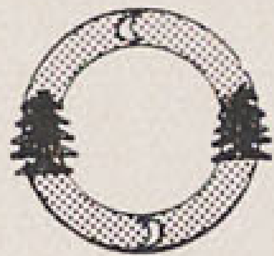

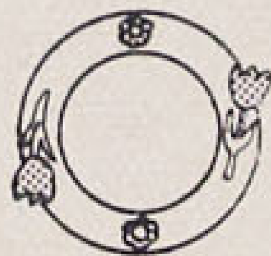
Kerstversieringen die kinderen

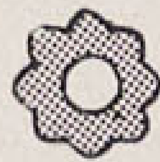
Tafelringen

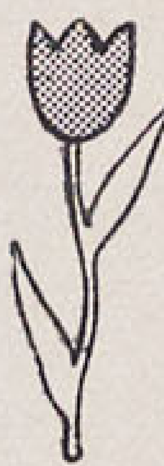

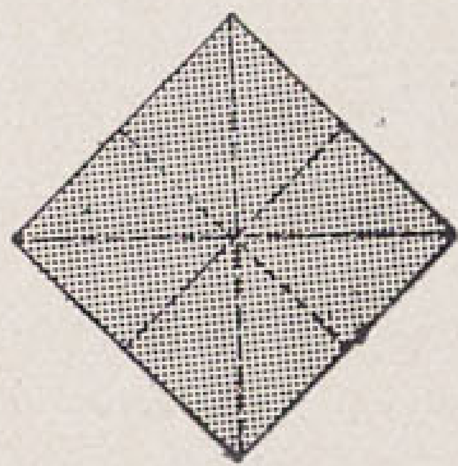

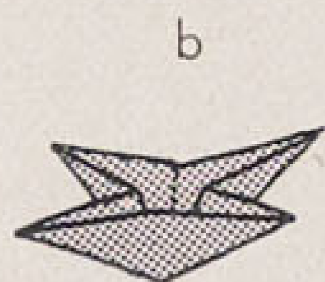
Tulp

a

Kerstboom

b

c

d

Als eerste een aardige corsage, die in den Kerstboom ook een leuke versiering is. Het plaatje laat het ons duidelijk zien. Een middag in het bosch geeft ons het noodige materiaal. Eikeldopjes, wat stukjes koord, gemaakt van draad, wanneer we geen oude koordjes bewaard hebben. Wat waterverf met vernis of plakkaatverf. Wie het nog heeft, gebruikt natuurlijk glansverf. De dopjes worden met twee sprekende kleuren geverfd. De binnenkant liefst licht. Wie een speciale kerstcorsage wil maken, neemt geel met rood en rood met groen. De steeltjes kan men ook van raffia of touw maken. Het kleurige bosje bij elkaar binden en met een gekleurd lint of touwtje vast hechten. Liefst met een dubbelen strik. Het maken van de gaatjes in ieder dopje kan het best met een klein boortje gedaan worden. Dit is natuurlijk geen werkje voor te jonge kinderen. Het verven deed ik met kinderen van vier tot zes jaar.
Ook oude elzenpropjes kunnen gebruikt worden.

Voor de Kersttafel.

Ringen onder borden en glazen

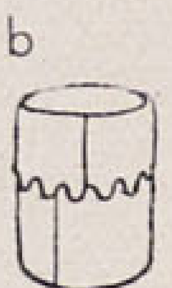
Kleedjes onder de borden en glazen staan altijd leuk. Maak de ringen zoo, dat de binnenkant even groot is als het bord, waardoor het fleurige roode tulpenmotief goed zichtbaar is. Men maakt de ringen van mosgroen kastpapier evenals de tulpensteeltjes en blaadjes. De tulpjes en de kleine ronde bloemetjes zijn van rood kastpapier. De servetringen zijn van gevlochten groen kastpapier en daartusschen steekt U weer een papieren tulpje. Op het bord of er boven komt een dubbelgeknipte tulp. Aan den binnenkant schrijft U de spijslijst, aan den buitenkant komt de naam van den gast te staan. De tweede versiering is met kleine groene kerstboompjes op een rooden rand. Kerstboompjes, die echter kunnen staan, wijzen de plaatsen aan en versieren ook verder de tafel. Het vouwen en knippen

a

b

Paddenstoel

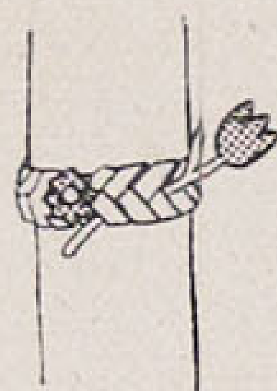

c

kunnen maken

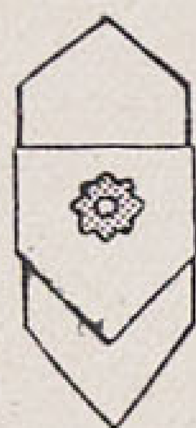
van deze boompjes laat de teekening U duidelijk zien.
Wie klei kan krijgen in een Fröbelwinkel of bij een steenfabriek, kan zelf paddenstoeltjes maken. Wanneer U in de natte klei den naam en datum plaatst, is dit een aardige herinnering voor alle gasten, die ze thuis ook verder als papierhouder kunnen gebruiken.
In den boom hangen we aan rood lint, een koordje of een papiertouw, dat we rood verven, de kleine geschenken op. Eigengemaakte boekenleggers, met onderaan een dubbel rondje, waarop we ook weer ons paddenstoelmotiefje zetten met jaartal, doen later goede diensten. Ook kunnen wij ze als servetring op de kersttafel gebruiken. Voor wie nog kaarsjes in voorraad heeft, geven we hier een aardig model voor een kandelaar aan.
Zet vooral een verguldavondje of -middagje op het programma! Een heerlijk werkje voor oud en jong.
Behalve eikels en andere boschvruchten, maken we voor onzen boom enkele oud germaansche figuren na van karton, voorbeelden hiervan zijn te kust en te keur uit de verschillende tijdschriften te halen. Na den oorlog kneden we ze weer van brooddeeg!
De boom mag niet overladen worden. Alles moet goed zichtbaar hangen en behalve versiering ook zijn beteekenis hebben voor oud en jong.
In vele gezinnen zullen geen kaarsjes meer zijn. Wie graag een lichtglans wil hebben, maakt indirect licht, met een omgekeerde bureau- of schemerlamp of gebruikt waxine-lichtjes. De vergulde versieringen gaan hierdoor ook schitteren.
De kamer zelf mag verder natuurlijk niet verlicht worden. De lampen, moeten van den grond af op den boom gericht worden. Laat vooral de kinderen meehelpen bij de voorbereidingen. En . . . begin niet te laat met het werk.

JEANNINE DE JONG—
SNIJDER VAN WISSENKERKE

Servet-ring

Boeken-legger

Servet

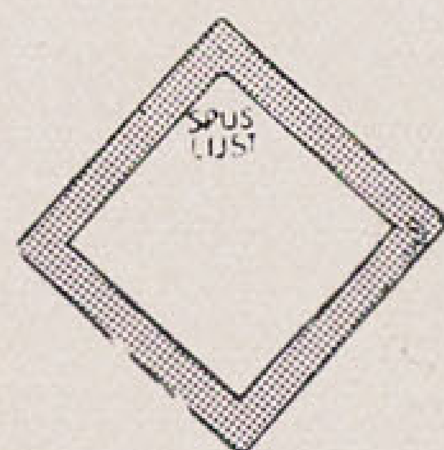

Foto: archief, Teekeningen: Nenasu

Maria Koppenhöfer en Paul Klinger uit de film Vlaschaard. Foto: Archief

TWEE WERELDEN

We hebben eindelijk gelegenheid gehad kennis te maken met twee films, waarover reeds lang tevoren in de pers geschreven was en naar wier komst reikhalzend werd uitgezien; twee films uit twee verschillende werelden, die geen enkel punt van aanraking of vergelijking bieden; die zóó hemelsbreed verschillen, dat grooter contrast niet wel denkbaar is; n.l. „de Vlaschaard", naar het beroemde boek van Stijn Streuvels, en de „Münchhausen"-film.

Allereerst de Vlaschaard, een boerenfilm, over het boerenland, over boerenmenschen, gemaakt en gespeeld door . . . nee, niet door boeren natuurlijk, maar door menschen, die zeer ver van het wezen der boeren afstaan. En hier zitten we meteen midden in één van de groote problemen der filmkunst.

De film immers verdraagt niet de typeering, de aanduiding van slechts de meest kenmerkende eigenschappen, die het op het tooneel soms zoo wonderwel kan doen. Op het tooneel kan een gestyleerd gebaar soms veel sterker werken dan een werkelijk natuurlijk gebaar, een typeering sterker en beter dan een „net echt" gespeelde rol. De verhouding tusschen typeering en natuurgetrouwheid wordt bepaald door den stijl, waarin de regie het geheel laat spelen. De film nu verdraagt deze typeering niet. De film verdraagt slechts het „echte". Een filmspeler moet den persoon, dien hij uit te beelden heeft, *zijn*, niet aanduiden. De camera immers springt midden in de handeling, bekijkt haar sujet van voren en van achteren en opzij, desnoods van onderen en van boven, en ontdekt zonder mededoogen alle onnatuur, alles wat niet levensgetrouw is.

Het spel voor de film en het spel op het tooneel verschillen hemelsbreed.

En nu wil het geval, dat zéér vele Duitsche filmacteurs tevens tooneelspeler zijn. Vele zijn het ook beiden goed; hetgeen voor hun kunnen pleit, want eenvoudig is het niet. Dat hebben de goede Nederlandsche tooneelspelers, die destijds in Nederlandsche films zijn opgetreden, en waarvan vele als filmacteur een volkomen mislukking bleken, wel bewezen. Zooiets moet geleerd worden! Maar ook voor een geroutineerden Duitschen filmacteur blijft één terrein gevaarlijk, en dat is nu juist het terrein van de boerenfilm. Om geen ongelukken te maken moet de filmacteur, die een boerenrol heeft te spelen, trachten, volkomen boer te zijn, en geen enkele opgaaf blijkt moeilijker. Bij den knapsten filmacteur komt in een boerenfilm plotseling de tooneelspeler om den hoek kijken, d.w.z. hij begint te typeeren, aan te duiden, hij „is" niet.

Zoo ook in de Vlaschaard. Misschien zou zoo'n boek te verfilmen zijn met behulp van werkelijke boeren. Er zijn méér experimenten op het gebied van de speelfilm ondernomen met ongeroutineerde krachten, die goede resultaten opleverden. Maar laat men zoo'n film spelen door uitsluitend filmacteurs, dan blijkt dra een zekere machteloosheid. Het wordt onecht en wekt daardoor weerzin. Het wordt verfilmd tooneelspel, hetgeen één van de grootste fouten is, die in de filmkunst gemaakt kunnen worden. Geen regie, geen camera-opstelling, geen montage, hoe knap ook, vermogen hieraan iets te doen. De beelden zónder spelers of met groepen spelers op afstand genomen, waren zuiver, vaak zeer mooi; niet zoodra echter kwam de camera dichtbij of ze ontdekte met haar

scherpe oog het spel dat spel bleef en niet tot werkelijkheid wilde worden.
Zoo werd de Vlaschaard een teleurstelling, die men echter haast met zekerheid had kunnen voorspellen. Met de gebruikelijke middelen en methodes was deze teleurstelling niet te vermijden. Zou een volgende maal niet eens een proefneming gewaagd kunnen worden met spelers van één der goede „Bauern-Bühnen" die Duitschland rijk is?
Slechts één ding heeft ons in de Vlaschaard zeer bevreemd: hoe kon men voor een Vlaamschen boer een speler als Paul Wegener kiezen? Een prachtig film-acteur, ongetwijfeld, maar met gelaatstrekken die zóóveel verschillen van alles wat den Germaanschen boer kenmerkt, dat het een absolute fout moet heeten dezen speler op deze plaats te zetten, al was hij misschien het meeste „boer".

En nu nemen we een sprong — nee, een sprong, daarmee halen we het niet; wij nemen in gedachten een vlucht, wij vliegen — vooruit, op een kanonskogel!, dan zijn we meteen in stijl — door het luchtruim met onze fantasie en landen middenin de Münchhausen film. En dan laten we ons maar gaan. We cijferen alles om ons heen weg, we critiseeren niet, we vergelijken niet, we denken niet eens meer. We droomen! Want slechts in den droom durven we een dergelijke vermetele vlucht der fantasie aan. In het werkelijke leven laten we ons steeds door bedenkingen afremmen.
Wat hoor ik? Droomt ge nooit meer van dergelijke dingen? Zijn dat alleen maar kindersprookjes? Droomt ge heusch nooit meer van fantastische hoffeesten, weelderige harems, reizen naar de maan, hartveroverende mannen, bovenaardsch schoone vrouwen, onuitputtelijke rijkdommen, snoode wreedheid, galante liefde, kortom van alles wat we nu niet iederen dag tegen komen? Wat jammer!
Wat hoor ik daar, bij het uitgaan van de bioscoop, waar ge toch allemaal zoo vol verlangen zijt binnengetreden (zie de ellenlange rijen voor de bespreek-kassa's)? Wat hoor ik over flauwe nonsens, kinderverhaaltjes, protserigheid en wat dies meer zij, praten? Wat had ge eigenlijk verwacht? De titel van de film is toch „Münchhausen" en niet anders? Wat hoor ik voor gemopper om me heen?
Volk, dat ik zoo bemin! Bij het vele dat ik U toewensch in deze tijden komt dan ook nog déze wensch: Dat het U zal mogen gelukken U in Uw droomen af en toe eens te bevrijden van Uw befaamde en angstvallig vastgehouden nuchterheid. Dat ge U althans eenige oogenblikken 's nachts kunt losmaken van dezen, Uw zoogenaamd waren, aard!
En wilt ge dit leeren, oefent U! Gaat nòg eens naar de Münchhausen-film als zij terugkomt, maar . . . gaat alléén. Nee, niét met Uw man, Uw vrouw, Uw verloofde, Uw vrienden of vriendinnen of kennissen; als het U moeite kost te droomen, gaat alléén! En probeert het nog eens! Probeert alstublieft nog eens of ge niet mee kunt droomen van al dat schoons, die pracht en praal, die fantasie, dien humor! Het zal U rijker maken.
Verder is over de Münchhausen-film, de regie, de techniek, de kleuren, de weelde, de spelers en over Hans Albers (die Münchhausen „is"; is hij het eigenlijk niet altijd geweest?), in alle kranten en tijdschriften alles gezegd wat er van te zeggen viel, in alle toonaarden. Daarom doe ik er nu maar verder het zwijgen toe.

J. VAN VREESWIJK—LOWIS

Opname uit de film Münchhausen
Foto: Archief

Kerstfeest = Vreugdefeest

Is het Kerstfeest een Vreugdefeest, nù — in deze duisternis der tijden?
O! die smart, die smart der vrouwen en moeders, die man, zoon, of verloofde verloren in dezen ontzettenden oorlog!
Ze zijn getroffen in wat hun 't liefste op aarde was, wat hun kracht gaf tot dragen en zelfs soms zoo'n diepe stille vreugde!
Het lijkt, of God geen erbarmen kent met zooveel leed, zooveel tranen!
En nu Kerstfeest, een Vreugdefeest?
Toch steken we, moeders en vrouwen in dit 5de oorlogsjaar stil de kaarsen weer aan. Als zooveel sterren zijn ze van den donkeren nacht, en de bevende lichtjes wijzen omhoog uit het groen van dennetakken, die immers zijn het beeld van hoop en eeuwig leven.
Als dan kinderstemmen weer zingen dat lieve, vrome, oude Kerstlied: „Stille nacht, heilige nacht —" luistert ge, en de tranen, die altijd zoo dicht achter uw oogen staan, zullen komen en zullen u verlichting geven.
Zóó wordt dan uw verdriet òpgeheven, naar den wil van God, die ons het leed gaf, om het te overwinnen.
En vanuit uw gezin, waarvan ge de vrouw, de moeder waart, wordt ge nu vrouwen en moeders van uw volk.
Is er grootscher taak?
Hoeveel kinderen, hoeveel menschen wachten op uw werk? Staart u niet blind op uw verdriet; den breeden weg op met de talenten, die God u schonk, uw leven, hoe klein 't ook is, maakt het tot een zegen voor anderen, dan wordt het groot en goed!
Dan voelt ge dag in, dag uit, uw jongen of uw man, hem die ge zóó liefhad, dicht bij u: dan zijt ge in één dienst vereenigd, want onze strijders gaven hun leven voor het geluk van ons Volk en ons Vaderland, gij dient in dat stille, maar sterke leger van toewijding en trouw en wordt eerst dàn volkomen *de vrouw van een strijdend Volk*. Dat leger is het, waarop ook Hitler zoo trotsch is, hij kent er de draagkracht van: „Geschlagen niemals versagen".

. . . Ik zal U zijn een zachte ster
Als gij in den nacht geen weg meer weet . . .
Margot Vos

Teekening: Jasan

Zoo is ook voor ons vrouwen dit Kerstfeest 1943 een geheiligd Kerstfeest, ernstiger dan anders, stiller, dieper — soberder — daarom juist meer in den geest van Hem, die het Licht ontstak dat *is* en steeds zal zijn: . . . de zachte ster, als wij in den nacht geen weg meer weten . . .

M. S. K.- M.

RENDELTJE'S VERTELSELBOEK *)

Onder dezen titel verscheen bij de Mij. „Opbouw" een boekje met korte verhaaltjes voor kleuters. Schrijfster is Jeannine de Jong—Snijder van Wissenkerke, in onze kringen (en ook daarbuiten) welbekend. Heel wat moeders en ook vaders zullen blij zijn, de stof voor verhaaltjes aan hun jeugdig kroost aan een dergelijk boekje te kunnen ontleenen, inplaats van de eigen fantasie ermee af te pijnigen. Zij zullen in dit boekje aardige verhaaltjes te kust en te keur vinden, verhaaltjes, die vaak aansluiten op het dagelijksch kleuterleven en waaruit ook nog wat te leeren valt. Toch wenschen wij allen kinderen toe, dat hun ouders een dergelijk hulpmiddel niet noodig hebben. Het verhaal dat vader of moeder aan eigen kind vertelt en dat dus aan de sfeer van het eigen gezin ontsproten is, lijkt ons toch altijd verkieselijker dan zoomaar een verhaal uit een boek. Het wordt ook ànders verteld, en dat is zeker even belangrijk. Van het verhaal, dat uit moeders eigen gedachtenleven werd geboren en door haarzelf aan eigen kind wordt verhaald, gaat een heel eigenaardige, niet nader te omschrijven bekoring uit, die wij niet graag verruild zouden willen zien met de bekoring, die er uitgaat van niet-eigen verhalen, waar vréémde begrippen en voorstellingen in voorkomen.

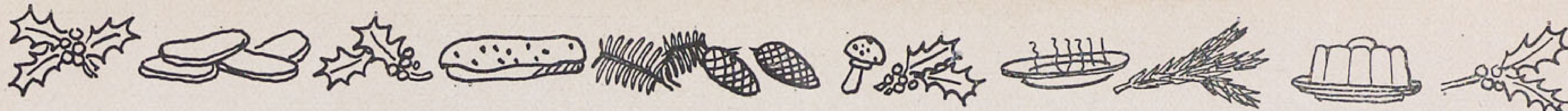
Teekening: Ferry Zipper

Maar niet ieder bezit de gave van het vertellen, en hoe graag wij de vertelkunst, die in ons moderne leven bijna geheel verdrongen is door boek, film en radio, ook weer in eere hersteld zouden zien, toch zullen wij ons erbij moeten neerleggen, dat de meeste ouders hun kleuter naar het zeven-uur-verhaaltje van de radio laten luisteren, of hun stof voor een verhaaltje putten uit een vertelselboek.
En dan kunnen wij ook de verhaaltjes uit Rendel's vertelselboek gerust aanbevelen, vooropgesteld, dat zij niet worden voorgelezen, maar na lezing worden naverteld.

Twee opmerkingen moeten ons echter nog van het hart. In de eerste plaats dunkt ons elken dag een nieuw verhaal, met nieuwe personen en nieuwe omstandigheden zelfs al te véél voor een groot mensch, laat staan voor een kleuter. Wel wordt hier en daar een verhaal den volgenden dag voortgezet, maar toch maakt het een erg overladen indruk. Wij zouden het boek dan ook liever gebruikt zien als verzameling, waaruit enkele in eigen gezin passende verhalen worden gekozen, die dan ook vele malen herhaald worden. Het is een psychologische fout, te denken, dat een kind elken dag een nieuw verhaal zou verlangen. Integendeel: hetzelfde verhaal, tenslotte bijna woordelijk in het geheugen vastgelegd, wordt iederen keer weer met evenveel toewijding aangehoord, ja, misschien met meer toewijding dan een verhaal, dat voor de eerste maal verteld wordt en waarvan alles nog vreemd is. De tweede opmerking is deze: waarom werd het boek zoo slecht geïllustreerd? De prentjes doen ons denken aan de Amerikaansche teekenfilms, zij zijn van een stijl, dien wij buiten de teekenfilm niet kunnen bewonderen en *zeker* niet in een kinderboek. Op deze voor prentjes zoo gevoeligen leeftijd moeten wij de kleuters *goede* plaatjes geven. Zij hebben daar ook wel degelijk oog voor.

---

*) *Rendeltje's vertelselboek, door Jeannine de Jong-Snijder van Wissenkerke, Uitgeverij Opbouw, Amsterdam.*

Gerechten voor de komende feestdagen

Ditmaal eens een paar recepten, waaraan wat meer zorg besteed moet worden dan gewoonlijk. Maar het resultaat is er dan ook naar!

SPIJSLIJST I.
Groentesoep.
Macaroni croquetten.
Nierragout met aard.purée en spruitjes.
Cranberriepudding met vanillesaus.

SPIJSLIJST II.
Huzarenslaatje.
Bruine ragoutsoep.
Biefstukjes, bloemkool en aardappelen.
Trommelkoek met stroop.

MACARONICROQUETTEN (8 stuks).
60 gr. macaroni.
½ dl. macaroniwater.
30 gr. boter.
35 gr. bloem.
50 gr. geraspte kaas.
wat peterselie, zout, peper of paprikapoeder.
papje van bloem en water.
wat paneermeel.
olie (of ander vet).
Kook de macaroni gaar in ruim kokend water en zout ± 1 uur, giet ze daarna af en snijd de macaroni in kleine stukjes van ± ¾ cm. Smelt de boter, voeg hierbij de bloem en roer flink en voeg daarna onder voortdurend roeren steeds wat vocht toe. Steeds moet het vocht, dat toegevoegd wordt weer aan de kook komen, totdat men ten slotte een stevige saus krijgt. Rasp de kaas en roer deze door de saus. Maak nu de saus op smaak af met de fijngehakte peterselie, zout, peper of paprika.
Roer tot slot de macaronistukjes door de saus en laat de saus op een plat bord bekoelen. Wanneer de saus bekoeld is (moet gesneden kunnen worden), verdeel haar dan in 8 gelijke deelen.
Maak van bloem en water een vrij dik papje. Voeg hier aan toe wat zout. Vorm van de macaronisaus met behulp van twee lepels, gelijke croquetten. Wentel ze door paneermeel, vorm ze gelijkmatig bij en dompel ze in het bloempapje. Laat ze op een vork goed uitlekken en haal ze weer door paneermeel. Deze bewerking herhaalt men nog eens dus weer door het bloempapje en weer door paneermeel.
Laat de croquetten nog even bekoelen. (Ze kunnen heel goed een dag van te voren bereid worden). Bak ze daarna vlug in heet frituurvet (pan gevuld met olie, zoodat de croquetten er geheel in kunnen onderdompelen).
Doe de croquetten op op een papieren servetje en garneer ze met wat gebakken peterselie (peterselie wordt dan gebakken in het wat afgekoeld diepvet).

NIERRAGOUT MET AARD.PUREE.
1 kalfsnier (250 gr.).
50 gr. kalfsgehakt.
4 dl. nierbouillon.
40 gr. boter
50 à 55 gr. bloem.
Ui, wortel, peterselie, laurier en Spaansche peper.
Zet de nier in water weg. Blancheer de nier. Hiervoor wordt de nier opgezet met koud water, aan de kook gebracht, afgegoten en weer met nieuw water aan de kook gebracht.
Voeg bij het kooknat verschillende kruiden; laurierblad, Spaansche peper, wortel, ui en peterselie. Kook de nier in ¾ uur gaar.
Ontdoe de nier van de vellen en de zenen en snijd haar dan in mooie gelijkmatige dobbelsteentjes. Maak van het gehakt kleine balletjes en kook deze in de bouillon gaar.
Fruit wat ui, wortel en peterselie in de boter. Voeg hierbij de bloem en laat deze zachtjes aan bruin worden. (Pas op voor branden). Voeg daarna onder voortdurend roeren langzaam de bouillon toe. De saus moet steeds weer even doorkoken, voordat men opnieuw vocht kan toevoegen.
Maak de saus op smaak af. Zeef de saus. Roer de in dobbelsteentjes gesneden nier en de balletjes gehakt door de saus. Maak een stevige smakelijke aardappelpurée. Besmeer een rijstrand met boter en vul den rijstrand met de aardappelpurée.
Stort den rand op een schotel en vul hem met de nierragout. Beschikken we over een spuitzak met een grof mondstukje, dan kunnen we ook een rand van aardappelpurée op een schotel spuiten. Vul den rand met de ragout.
Strooi er wat heel fijngehakte peterselie overheen. en garneer den schotel met een mooie toef peterselie.
Presenteer er apart de spruitjes en de overgebleven aardappelpurée bij.

CRANBERRIEPUDDING MET VANILLESAUS.
We zien tegenwoordig nogal eens de mooie roode cranberries of veenbessen. Wanneer we deze met de Kerstdagen kunnen bemachtigen, is hiervan een aardige pudding te maken.
500 gr. cranberries.
150 gr. suiker of minder suiker met zoetstof.
75 gr. aardappelmeel of 20 gr. gelatine (liefst roode, 10 blaadjes).
5 dl. melk.
15 gr. maizena of custardpoeder.
pakje vanillesuiker.
Zet de cranberries met een bodempje water op en kook ze in ± 10 min. tot moes. Wrijf ze door een zeef en vul het moes aan tot ¾ liter. Breng de massa aan de kook. Los de suiker er in op. Die kameraadskes, die nog over wat gelatine beschikken, lossen nu van het vuur de vooraf geweekte en uitgeknepen gelatine er in op. Anders wordt de aan de kook gebrachte massa met aardappelmeel tot puddingdikte gebonden. Denk er wel om dat de cranberries erg nastijven.
Giet de puddingmassa uit in een met koud water omgespoelde puddingvorm en laat de pudding goed koud worden.
Maak van melk, maizena en vanillesuiker een vanillesaus. Stort de pudding en giet een weinig van de saus om de pudding heen. Presenteer de rest in uw sauskom er bij.
Garneer het geheel met een paar takjes hulst.

HUZARENSLAATJE.
2 gekookte bieten.
1 zure appel.
8 koude aardappelen.
(eventueel wat vleesch).
uitjes en augurkjes uit het zuur.
olie, azijn, paprika, zout.
Hak de bieten, de aardappelen, de appel en de uitjes en augurken fijn (in kleine blokjes).
Meng de massa door elkaar en maak de sla af met olie, azijn, zout en paprika.
Leg de massa op een schotel, maak de massa van boven mooi glad en garneer de sla met augurkjes en reepjes biet.
Leg er om heen een rand van fijngehakte andijvie. Bij wijze van hors d'oeuvre kunnen we de huzarensla ook opdoen op kleine glazen schoteltjes.

BRUINE RAGOUTSOEP.
1 liter gekruide bouillon.
40 gr. boter.
60 gr. bloem.
ui, wortel, peterselie, laurierblad, kruidnagel en Spaansche peper, maggi.
50 gr. gehakt.
Trek de bouillon zelf of maak de bouillon van bouillonblokjes. Smelt de boter, fruit de ui, wortel en peterselie. Voeg hierbij de bloem en laat de bloem roerende bruin worden. Giet hier langzaam al roerende de bouillon bij. Voeg de droge kruiden toe en laat alles in een goedgesloten pan trekken.
Zeef de soep en maak de soep op smaak af.
Maak het gehakt aan, vorm hiervan kleine balletjes en sauteer deze even in wat boter bruin en voeg ze dan aan de soep toe.

APPELBEIGNETS (40 stuks).
125 gr. bloem.
10 gr. gist.
snuifje zout.
6 mooie zure appelen.
2 dl. lauwe melk.
suiker en kaneel.
frituurvet.
Maak van de bloem, de melk, en de gist op de bekende wijze een gistbeslag (zie trommelkoek).
Laat het beslag in een teiltje met water 1 uur rijzen.
Boor en schil de appelen, snijd ze in plakken en laat ze bestrooid met suiker en wat kaneel een uurtje staan. Maak de olie dampend heet, doop de appelschijven in het gerezen beslag en laat ze in het heete vet glijden en bak ze mooi goud bruin. Laat ze goed uitlekken. Schik ze op een schotel, bestuif ze dik met gestampte suiker en dien ze zoo warm mogelijk op.

ANIJSMELK.
1½ liter melk, 50 gr. suiker, 15 gr. maizena 10 gr. anijszaad.
Breng het anijszaad met de melk langzaam aan de kook. Zeef het anijszaad er uit. Bind de melk met de aangemengde maizena en voeg de suiker toe. Dien de melk zoo heet mogelijk op.

TROMMELKOEK MET STROOP.
300 gr. bloem.
20 gr. gist.
2 dl. melk.
½ theelepeltje zout.
Doe de bloem in een kom. Maak in het midden een kuiltje. Leg hierin de gist. Verwarm de melk even (lauw warm) en los met een beetje melk de gist op. Roer dan vanuit het midden steeds verder en voeg steeds melk toe totdat men een glad stevig deeg krijgt. Vul een met boter besmeerde en met paneermeel bestrooide warme puddingvorm of blikje tot ⅔ en laat de massa in den gesloten vorm ± 1 uur rijzen in warm water (niet te heet). Kook de pudding gedurende 1½ à 2 uur „au bain marie" (in kokend water). Let voortdurend op, dat het water aan de kook blijft.
Overtuig U, of het deeg gaar is, door er een mes in te steken, dat er in dit geval droog uit moet komen.
Presenteer bij den koek boter met stroop en garneer den koek met een takje hulst.

KERSTBROOD.
500 gr. bloem (of uitgezeefde tarwe).
3 dl. lauwe melk.
30 gr. gist.
10 gr. zout.
100 gr. suiker.
200 gr. geweekte appeltjes.
250 gr. cranberries.
50 gr. noten.
1 theelepeltje surrogaatkaneel.
Maak van bloem, melk, gist en zout een gistbeslag. Kneed met één hand het deeg goed door. Neem het daarna op beide handen, kneed, vouw en werk het deeg door elkaar, totdat het vanzelf van de handen loslaat. Dit kneden mag gerust 15 min. duren.
Laat het deeg 1 uur in de kom rijzen in een teiltje met warm water met een vochtig doekje er over. Wel de cranberries even op, zoodat ze niet kapot gaan. Zet ze op een zeef, zoodat ze goed uitlekken. Droog de geweekte appeltjes ook en snijd deze in kleine stukjes. Snijd de noten ook fijn. Voeg nu alle ingrediënten aan het deeg toe en werk alles goed door. Sla het deeg plat tot een dikken ronden deegkoek. Sla dezen dubbel, doch niet geheel in de helft, zoodat de onderste helft grooter is. Smeer een bakplaat met boter in en druk het deeg op de bakplaat aan. Laat het deeg nog een 20 min. in een lauwwarmen oven rijzen, bedek het deeg daarvoor met een doekje, dat met bloem bestoven is. Bak het brood in 40 min. gaar in een heeten oven. Bestrijk het afgekoelde brood met boter en bestrooi het Kerstbrood dik met poedersuiker. Steek tot slot een takje hulst in de plooi.

J. G. SISSINGH

LEKKERNIJEN VOOR DE FEESTDAGEN

Zure Zult.
100 gr. gemalen gort of havermout.
5 min. koken met nagelgruis, zout en aroma.
1 uur in de hooikist.
6 groote augurken en 1 uitje versnipperen.
½ bos selderij.
4 lepels azijn.
door elkaar mengen en koud laten worden.

Namaak leverpastei.
1 ons bakkersgist.
30 gram boter.
1 middel groote ui.
wat maggi of aroma.
selderij of peterselie
wat oude jus (niet dadelijk noodig).
2 eetlepels paneermeel.
wat peper naar smaak, wat melk.
Bereiding: Ui fijn snijden, liefst met molen en in de boter fruiten (niet bruin).
Paneermeel en maggi daarbij doen + zout en peper en jus. Gist met lauwe melk aanmengen, dat 't een dikke massa wordt, 't laatst bijvoegen ½ bosje gehakte peterselie of selderij.

Aardappelcake.
1 kilo aardappelen.
4 lepels bloem.
4 lepels suiker.
een snuifje zout, ½ pakje roerom, geraspte citroenschil of amandelolie.
kaneel.
De aardappelen raspen, in een zeef doen en goed schoonwasschen. Druk 't vocht er zooveel mogelijk uit. Dan de uitgeperste aardappelen in een schaal doen en vermengen met de andere bestanddeelen, als een dikken pannekoek bakken.
N.B. 't Vocht opvangen voor aardappelmeel.

Kletskopjes.
200 gram bloem of havermout of half om half.
50 gram boter.
100 gram suiker.
kaneel en zout.
Door elkaar kneden en dan in kleine plakjes verdeelen en in den oven bakken.

Kske. L. Schoor,
Den Haag

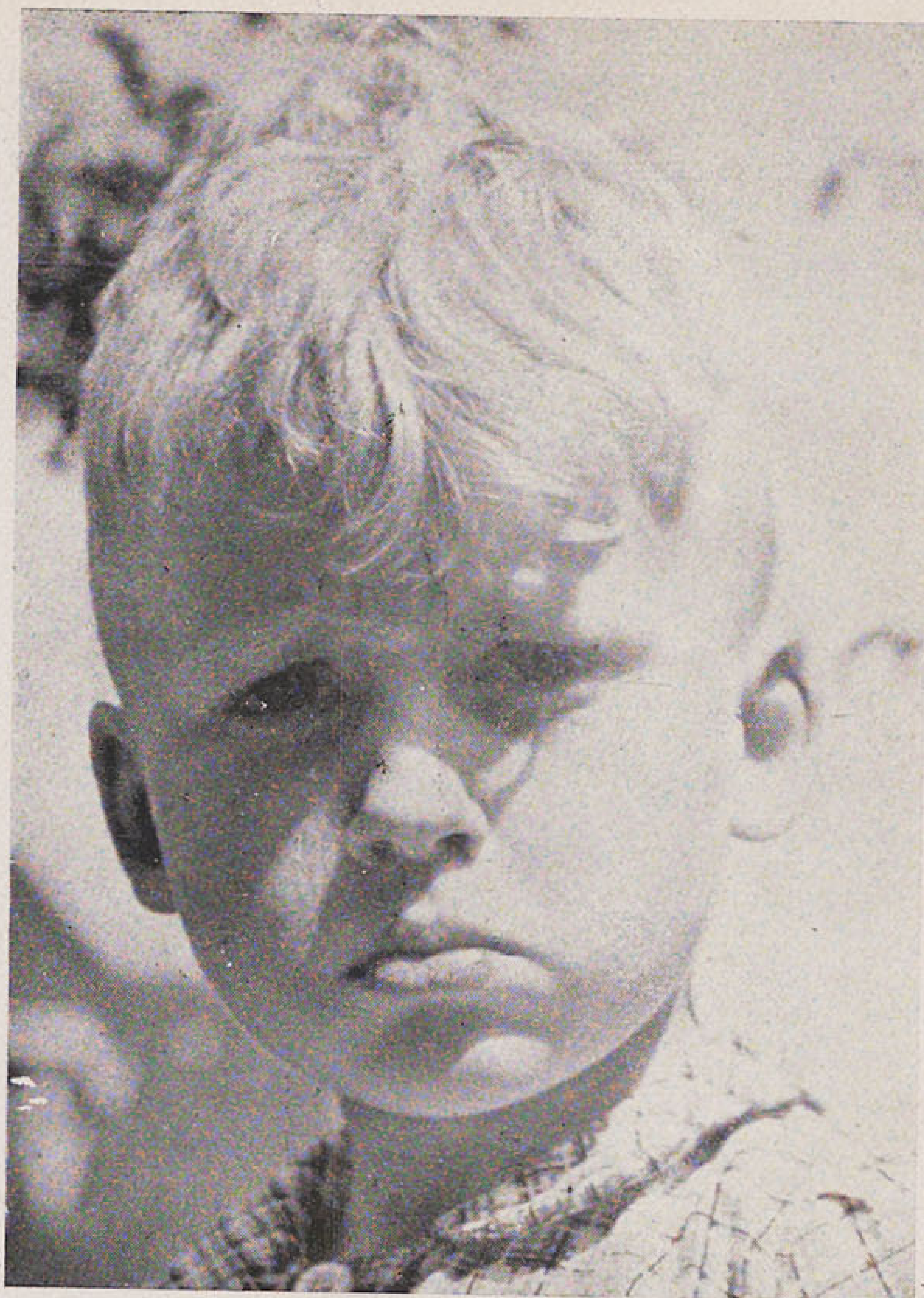

Foto : Archief

KINDERBABBELTJES

,,Moeder, mag ik ook in den Jeugdstorm?'
,,Ja, jongen, als je groot bent!"
,,Moeder, ik ben toch al groot. Kijk eens als ik mijn hand omhoog steek kom ik al bij je schouders."
,,Ja kereltje, dat weet Moeder wel, maar om in den Jeugdstorm te kunnen, moet je minstens 6 jaar zijn en je bent pas 4 jaar. Als je 6 jaar bent kun je bij de pullen."
,,De pullen? Leer ik daar ook marcheeren en hebben die ook trommels?"
,,Ja, jongen, dat zal wel. Zonder trommels gaat het niet, zou ik zoo zeggen. Weet je, en dan loop jij in de rij vlak achter die trommels."
,,Neen, Moeder, dat vind ik flauw. Als ik Jeugdstormer word, dan wil ik zelf trommelen en dan sla ik zoo hard, harder nog dan de W.A."
,,Nu, misschien mag dat ook nog wel. Je moet maar afwachten."
,,Ja en weet je wat ik nu ga doen? Ik ga in de gang op mijn trommel slaan en dan moet jij zeggen: ,,Ik geloof, dat ik mijn Jeugdstormjongen hoor," en dan moet je voor de deur kijken en dan zwaai je tegen mij. Maar ik zwaai niet terug hoor. Want dat mag niet als je in de rij loopt. Vader zwaait ook niet als hij in de rij loopt van de W.A. Dat mag niet van den commandant." Vol geestdrift hoor ik even later op de trommel slaan. En dan wuif ik naar mijn kleine soldatenkind, in wiens hartje al zoo vroeg het vuur ontstoken is.

C. M. BROUWER—PINO

Welk kameraadske zendt ons de volgende bijdrage voor ,,Kinderbabbeltjes'?

Het kan voorkomen dat wegens plaatsruimte een ingezonden verslag ingekort moet worden.
Verslagen moeten voor den eersten van iedere maand worden ingezonden aan de Redactie

●

MEDEDEELINGEN VAN HET HOOFDKWARTIER.

Benoemd werd met ingang van 15-11-'43 tot Districtsleidster van district Limburg: Kamske A. Nieuwenhuizen-Engbers, Dautzenbergstraat 61, Heerlen.

Den laatsten tijd raken er wel eens exemplaren van ons blad zoek bij de Posterijen. Ook wordt het, vaak heel laat bezorgd.
Kameraadskes, die ons blad soms niet ontvangen, kunnen de ontbrekende nummers aanvragen bij onze Administratie, Kruislaan 210, Amsterdam. Zoolang de voorraad strekt worden de ontbrekende nummers dan opgezonden.
Adreswijzigingen of niet-ontvangen van het blad moeten gemeld worden aan onze Administratie, Kruislaan 210, Amsterdam.

WINTERSWIJK. 31 October '43. Herfstzondagmiddag. Nadat we onze fietsen op een boerderij, even buiten het dorp, hadden gestald, liepen we den zandweg in, waar we met de N.S.V.O. samen zouden komen, om naar paddenstoelen te zoeken. Zou er voldoende belangstelling zijn? Men eet in onze omgeving dit voedsel niet: onbekend maakt onbemind en in gespannen verwachting luisterden we, of we wandelaars hoorden komen.
Bladstil is het om ons heen, koeien en schapen loopen rustig te grazen in de weiden, omzoomd door wilgen-, beuken- en eikenhakhout. De prachtige herfsttinten der bladeren, nog dieper gekleurd door de zon, brengen ons in verrukking. De bosschen op den achtergrond zijn in lichte nevels gehuld. Alles ademt rust en vrede, slechts het zware geronk van een vliegmachine in de verte herinnert ons er aan, dat daarginds geleden en gestreden wordt, om ook dit stukje geboortegrond, waar we zoo heel erg aan gehecht zijn, te beschermen voor ons!
Plotseling hoorden we stemmen en na eenige oogenblikken zien we warempel 15 kameraadskes en eenige kameraden dichterbij komen. Na de begroeting nam kam. Van der Laan uit Amsterdam de leiding van deze excursie op zich en begon met het leeren van de meest vergiftige paddenstoelen, welke met de goed eetbare verwisseld kunnen worden.
Tot deze vergiftige soorten behoorden verschillende amanita-soorten, o.a. de knolamaniet en de vliegenzwam. Verder de Heksenboleet, welke bij het doorbreken van den hoed eerst een geel hoedvleesch vertoonde, dat spoedig indigo-blauw werd.
Nadat deze giftige zwammen op duidelijke wijze geleerd waren, werd overgegaan tot de eetbare en werden gevonden diverse soorten heerlijke boleten, de gele ridderzwam, een prachtige champignon, de smakelijke Cantharellus of hanekammen en nog enkele goed eetbare soorten.
Tevens werd gevonden een schitterend product van Moeder Natuur, namelijk de sponszwam, welke inderdaad zeer veel op een spons gelijkt.
Ook werden ons telkens verschillende groote „Heksenkringen", kringen van paddenstoelen, getoond, die als met een passer getrokken leken.
Dezen middag kwamen we tot de overtuiging, dat we veel te weinig de natuur in gaan en er ook het schitterende van, voorbij loopen, zonder het te zien.
We namen ons voor, meer dergelijke wandelingen te maken, het volgende jaar.
Met een woord van hartelijken dank en tot weerziens aan kam. Van der Laan, ging ieder, voldaan over dezen mooien Zondagmiddag, naar huis.

A. A. S.-U.

DRENTE. Onder leiding van hun Groepsleidster kamske L. Aling—Nijenhuis hield de N.S.V.O. groep Vries Donderdagmiddag 11 Nov. haar maandelijksche bijeenkomst in café Kluivingh.
Nadat deze bijeenkomst door de Groepsleidster was geopend, behandelde zij eerst het a.s. Sinterklaasfeest dat in samenwerking met de N.S.B. zal worden georganiseerd.
Daarna werd nog een schrijven voorgelezen, waarin stond, dat kameraden, die met verlof van het front terugkeeren en die geen toegang tot hun ouderlijk huis hebben, hun verlofdagen kunnen doorbrengen in het „Verblijf voor den Oud-Indiscn Militair" in Nijmegen.
Inmiddels was ook de districtsleidster, kamske Tini H. Smit gearriveerd. Nadat eerst koffie was gedronken, werd door haar het woord genomen. Eerst sprak zij over de oprichting van de Pullenafdeeling van de N.S.V.O. Ook groep Vries zal in het breien en vervaardigen van kleedingstukken voor deze nog zeer jonge leden een groot aandeel hebben.
Op de volgende bijeenkomst zal reeds hier materiaal hiervoor aanwezig zijn, zoodat zoo spoedig mogelijk een begin zal worden gemaakt.
Daarna werd door haar uitvoerig gesproken over het onderwerp „Ras en Sibbe".
Door verschillende leden werden vragen gesteld, die door kamske Tini H. Smit werden beantwoord.
Met het zingen van het vrouwenstrijdlied werd deze mooie en zeer leervolle middag besloten.

De groepsadministratrice
M. RIJKENS

WASSENAAR. *Verslag Jaarmarkt.* Onze lang voorbereide Jaarmarkt werd op 18 November gehouden ten huize van kamske Van der Vegte. Toen deze datum werd vastgesteld kon niemand weten dat dit juist na het vervallen-verklaren der textielpunten zou zijn. Zoo werd deze Jaarmarkt dus buiten alles om, nog een buitenkansje voor onze N.S.V.O.leden. Dat er ruimschoots en graag gekocht werd blijkt wel uit de buitengewoon hooge opbrengst.
Om 2 uur opende de Groepsleidster, kamske Volkersz dezen middag. Wegens afwezigheid der Districtsleidster was de Kring-propagandiste van den Haag en Zuid-Holland aanwezig. Dadelijk bij het binnenkomen klonken er uitroepen van verrassing, zoo aantrekkelijk als alles er uitzag. In de ruime gezellige kamer met een groot portret van den Leider en waar onze rood-zwarte en nationale vlaggen de wanden sierden stonden de vele tafels met de artikelen opgesteld. De fleurige aanblik der keurig afgewerkte kleedingstukken, speelgoed en fantasie-artikelen werd nog verhoogd door eenige artistiek neergezette tinnen pullen en wat bloemen. Dit was wel het meest te danken aan de goede zorgen van onze Kringvertegenwoordigster voor Volks- en Gezinshuishouding kamske Korenhoff. De baby-hoek zag er wel het allergezelligste uit; de kleertjes waren er zoo aanlokkelijk geplooid en neergelegd, dat ze direct een ieders aandacht vroeg.
Eenige N.S.B.kameraden waren dadelijk bereid bevonden om ons nog wat graag-verkoopbare artikelen te geven als extra inkomsten. Dan was er natuurlijk de grabbelton, waar de kinderen der kameraadskes drukke en vroolijke klanten waren, terwijl men elders weer lootjes kon koopen. Toen de drukte op z'n hoogst was werd er een prachtige Chineesche shawl Amerikaansch verkocht, wat heel wat geld opbracht.
De meeste kamskes wachtten op de trekking van het lot om dan met hun inkoopen naar huis te gaan, doch toen de gelukkige bekend gemaakt was, bleef men toch nog in groepjes gezellig nababbelen aleer men er toe besluiten kon om werkelijk naar huis te gaan. Wel een bewijs hoe geslaagd onze eerste Wassenaarsche Jaarmarkt geweest was.

E. N. NIEUWENHUIZEN—VAN WALEN,
onder-Kring-propagandiste.

DOETINCHEM. De onderkring Doetinchem van de N.S.V.O. hield Woensdag 20 Oct. 1943 een vergadering in het Kringhuis aan den Wijnbergerweg te Doetinchem.
De kringleidster, kamske Sellink, opende de vergadering met het laten zingen van „Wij vrouwen van Neerland". Na kamske Geerts—Ronner welkom te hebben geheeten, zeide zij: „Wij missen op deze bijeenkomst kamske Andriessen, die Doetinchem moest verlaten, doordat haar man in een andere plaats z'n werkkring heeft gekregen. Kamske Andriessen heeft veel voor de N.S.V.O. gedaan.". De kringleidster sprak woorden van dank en stelde toen de nieuwe onderkringleidster kamske Wilner, aan de vergadering voor. Ze hoopte dat kamske Wilner de N.S.V.O. in haar onderkring tot grooten bloei zal brengen. Daarna gaf ze het woord aan kamske Geerts. Deze sprak over: „De vrouw en het rassenvraagstuk". Europa wordt door zes verschillende rassen bewoond, waarvan het noordras, waartoe wij ook behooren, het belangrijkste is. Het noordras heeft het meest tot stand gebracht op allerlei gebied, o.a. op militair-, zeevaart-, kunst- en landbouwgebied. Nederland bezit nog 50 % noordras. Duitschland iets minder. We moeten zorgen, dat ons ras zoo zuiver mogelijk blijft, willen we onze cultuur op peil houden. Het is n.l. gebleken, dat bij rasvermenging, met joden, negers, e.a., allerlei bijzondere eigenschappen verloren gaan. De ϟϟ wil weer het zuivere ras opbouwen, door vooral op een juiste huwelijkskeuze den nadruk te leggen. Ook loopt het noordras gevaar door de kinderbeperking. In Nederland is het sterftecijfer gering en zoodoende hebben we nog een geboorte-overschot. De emigratie is ook een gevaar, evenals de oorlog. Duizenden van de beste jongemannen vallen aan het front. Al deze dingen hebben wij als Nat.-Soc. vrouwen duidelijk onder oogen te zien en er onze gevolgtrekkingen uit te maken. Hiermede eindigde de spreekster haar betoog, dat aandachtig gevolgd werd. In de pauze, die nu volgde, werd koffie gepresenteerd. Na de pauze werden enkele vragen gesteld, die kamske Geerts beantwoordde. Kamske Wilner dankte de spreekster voor haar leerrijke rede en na het zingen van: „Vrouwen in een strijdend Volk", werd de bijeenkomst gesloten.

T. LAMMERS—STOLTEBNORGH
Gr. Prog.

LEEUWARDEN. *Kameraadschapsmiddag voor vrouwen van frontstrijders.* In de groote zaal van de „Groene Weide" werd gisteren een Kameraadschapsmiddag gehouden, aangeboden door de N.S.V.O. aan vrouwen en moeders van frontkameraden en kameraden van de N.S.K.K. en Oostlandboeren. De Districtsleidster, mevr. T. Geertsma—Krul van Heerenveen, leidde de bijeenkomst. Nadat alle aanwezigen staande het Frysk Folksliet hadden gezongen, bracht een dameszangkoortje uit Heerenveen twee liederen ten gehoore, waarna de Landelijk leidster, kamske L. M. Couzy, aan het woord kwam. Zij richtte zich voornamelijk tot de hoofdpersonen onder de aanwezigen, n.l. zij, die strijders aan de fronten hebben. Ieder, zoo zei ze, kent wel de moeilijke oogenblikken. Twijfel en ontmoediging kennen wij allemaal, ook de sterkste. Sprekende over de haatgevoelens van vele Nederlanders memoreerde spreekster, dat uit haat nog nooit iets goeds geboren werd. Laat, zoo riep spr. uit, ons er voor zorgen, dat de haat niet van ons uit gaat. Wij beleven moeilijke en zware tijden, grootsch en geweldig, we zitten in de zwaarste worsteling aller eeuwen. Het leed van vele Duitsche vrouwen, die hun man of zoons verliezen, is ook ons leed. Wij moeten met hen samengaan in lotsverbondenheid. Laat ons dankbaar zijn, dat wij dezen grootschen tijd mogen beleven, want er wordt in dezen tijd geschiedenis gemaakt. Soldaten, die den Führer begrepen hebben, brengen offers aan de fronten. Maar ook door U worden offers gebracht. Niet alleen van de soldaten wordt moed gevergd: ook van de soldatenvrouwen. De werkelijk goede vrouw kan een onuitputtelijke kracht voor 't front zijn. De vrouwen, die achter blijven, moeten er voor zorg dragen, dat de mannen, als ze terug komen, alles weer zoo terug zullen vinden, als 't in hun mooiste voorstelling steeds heeft geleefd. Laat de vrouwen de poort wijd open zetten, als de man terug komt en er voor zorgen, dat zij hem dan eerlijk in de oogen kan zien. Tot de vrouwen, wier man niet terug komt, wil spr. geen woorden van troost richten. Hier past alleen stille eerbied. Laat haar echter begrijpen, dat alle kameraadskes van de N.S.V.O. naast haar staan.
Na een nummer van het zangkoor, gevolgd door samenzang, richtte zich kameraadske Tjallema met een persoonlijk woord, getiteld: „Fen mem ta mem", tot haar gehoor.
De rest van den middag werd gevuld met zang en declamatie, waarna de Districtsleidster, kamske T. Geertsma, nog een slotwoord sprak.
De bijeenkomst — de groote zaal der „Groene Weide" kon de deelneemsters nauwelijks bevatten — is bijzonder goed geslaagd.

KRING DORDRECHT. *N.S.V.O. vormingsbijeenkomst.* Op 4 November 1943 werd in Hotel Ponsen door de N.S.V.O. een vormingsbijeenkomst gehouden.
De Kringleidster, kamske J. v. Epenhuysen-Schupper, opende de bijeenkomst. Zij begroette in het bijzonder de districtsleidster, kamske A. I. v. d. Water-Holz, de Ortsfrauenschaftleiterin Frau Sommer en de leden van de Frauenschaft.
Daar de spreekster van dezen middag, de landelijk leidster, eerst een half uur na den aanvang kon komen, werd de tijd gekort met het zingen van onze vrouwenliederen en andere strijdliederen.
Daarna sprak de landelijk leidster. Eerst sprak zij erover, dat wij niet moeten pochen op ons verleden, doch daaruit kracht putten.
Spreekster gaf voorbeelden van moed en opofferring van de Duitsche vrouwen, wier mannen en zonen aan het front staan.
Het offer van deze vrouwen is groot, maar nog grooter voor diegenen, die niet meer behoeven te wachten, daar de hunnen niet meer terug zullen komen.
Daarom moeten wij vrouwen aan het thuisfront onzen plicht doen, zoodat hun offers niet tevergeefsch geweest zijn, en wij onze mannen en zonen die terugkeeren, recht in de oogen kunnen zien.
Wij kunnen daarom, ook naast onze huishoudelijke plichten iets bijdragen, om anderen het leven lichter te maken.
De rede werd door de kameraadskes in stille aandacht gevolgd.
De bijeenkomst werd besloten met het zingen van het 6e vers van het Wilhelmus.
Daarna ontving de landelijk leidster de moeders en vrouwen der gesneuvelden en der frontstrijders.

A. DE BRUYN-v.d. MAANEN

DINXPERLO. Gelegen vlak aan de Duitsche grens, waar aan den eenen kant van de straat Nederlanders en aan de overzij Duitschers wonen, zonder eenige verbinding van trein, tram of autobus, was deze Groep zonder leiding, sinds maanden het zorgenkind van den Kring Geld. Achterhoek.
De evacuatie bracht hier uitkomst. Dank zij de voortvarendheid van de Onderkringleidster, kamske Dales, kwam de Groep tot nieuw leven en vond zij kamske v. d. Veen-Dekker uit Heemstede bereid, de leiding op zich te nemen.
Donderdag 21 October zou de installatie van de nieuwe Groepsvrouw plaats hebben. Hoe moesten wij er echter komen?
Tot Terborg met den trein en dan per fiets was te gewaagd, met het oog op de slechte banden. Daarom besloten we een rijtuig te nemen, dat ons in een uur op de bestemde plaats bracht.
De bijeenkomst had plaats aan huis bij kamske v. d. Veen, waar behalve de kameraadskes uit Dinxperlo en omgeving, ook de Kringleider kam. Nijdeken en de Groepsleider, kam. Veerbeek als gast aanwezig waren.
De ontvangst was voor ons een groote verrassing. Bij binnenkomst viel ons direct de gezellige vertrouwde sfeer op, die er heerschte, koffie en gebak werden rondgediend, waarna we samen de lichte, ruime leskamer bezichtigden, een ideale werkgelegenheid, zooals we die voor iedere N.S.V.O. Groep zouden wenschen.
De Kringleidster, kamske Sellink, opende de bijeenkomst, heette allen hartelijk welkom en bracht de groeten en beste wenschen over voor de Groep Dinxperlo van de Districtsleidster kamske Japing, die tot haar spijt verhinderd was, aanwezig te zijn.
Zij wenschte kamske v. d. Veen geluk met haar benoeming en hoopte, dat zij er in zou slagen, de Groep Dinxperlo te doen groeien, den werklust en activiteit der leden op te voeren, opdat wij samen de taken, die ons zullen worden opgedragen, kunnen volbrengen tot heil van onze volksgenooten.
Zij wekte de leden op, de nieuwe Groepsleidster in alles te steunen en trouw de werkmiddagen en lezingen te bezoeken.
Nadat het doel der N.S.V.O. was uiteengezet, sprak kamske Loggen, de Distr. Vertegenwoordigster van Volks- en Gezinshuishouding over haar afdeeling en de verschillende cursussen, die er gegeven zullen worden, waarna kamske Paule, Kringvertegenwoordigster Hulp en Bijstand uitweidde over dezen belangrijken tak van dienst.
Na de pauze, droeg kamske Paule op gevoelvolle wijze eenige gedichten voor van een frontsoldaat.
Daarna sprak de Kringleider, die er bij de vrouwen op aandrong, vooral de mannen te laten gaan, hen zelfs aan te sporen, als de Beweging hen riep. De vrouw kan ook hierin veel doen voor de kameraden.
Na een woord van dank door de Groepsleidster, werd gesloten met het zingen van: And'ren dienen door ons werken. Het was een fijne middag, dien we niet licht zullen vergeten.

A. A. S.-U.

KRING DELFLAND. Donderdag 30 Sept. hield de Kring „Delfland" der N.S.V.O. te Delft een kameraadschapsmiddag, die door een flink aantal kameraadskes en genoodigden werd bijgewoond.
Nadat de bijeenkomst door de Kringleidster, kamske v. d. Liefde, met een korte toespraak werd geopend, waarbij zij tevens aan enkele verdienstelijke kameraadskes het N.S.V.O.-draagteeken uitreikte, hield de Districtspropagandiste, kamske Storm van 's-Gravensande, een rede, die door alle aanwezigen met de grootste aandacht werd gevolgd.
In de hierna gehouden pauze werd „koffie" met eigengebakken koek rondgedeeld, terwijl kamske Lennips een spin-demonstratie gaf, waarvoor natuurlijk zeer veel belangstelling bestond. Verder bestond in de pauze gelegenheid zich op te geven voor hulp bij de a.s. Winterhulp-collecte en Frontzorgmiddag, waarvan ook velen gebruik maakten.
Na de pauze heeft kamske v. d. Dooren een voordracht over „de philosofische eieren" ten beste gegeven, terwijl tenslotte kamske Kruse-Bouman een gedeelte voorlas uit „Open Vensters".
Om ongeveer 5 uur werd deze alleszins geslaagde bijeenkomst door de Kringleidster gesloten.

I. HUIZER-DE ZWART
Kring Adm. trice.

MAASTRICHT. Op 7 Oct. hield de Kring Z. Limburg in 'n goed bezet zaaltje 'n vergadering, waarbij kamske Nierstrasz, onze geliefde spreekster, ons 'n paar uurtjes van leering en genot heeft bezorgd. Met gespannen aandacht hebben we geluisterd, hoe spreekster 'n vergelijking maakte tusschen de zgn. parade-kameraadskes" en de stille werksters. Zij schilderde de vrouw in den tegenwoordigen oorlog als een flinke en krachtige figuur, ondanks de vele zorgen en deernis, die zij soms te dragen heeft. Zij wees er op, dat er voor ons geen terugweg bestaat, maar alleen de weg voorwaarts, hoe doornig en distelig deze weg ook moge zijn, ook al loeren er achter 't struikgewas sluipmoordenaars, ja zelfs sluipmoordenaressen! Maar, vervolgde spreekster, onze Leider zal z'n krachtige hand aanwenden om daarin verandering te brengen.
Spreekster declameerde 'n toepasselijk gedichtje „Flink" van den bekenden dichter J. P. Heye, daarna liet zij ook nog 'n gedicht hooren van 't 80-jarig kamske Boers, dat getuigde van de geweldige vitaliteit van dit bejaarde kamske.
Nadat spreekster nog 't verschil teekende tusschen kameraadschap en vriendschap, sloot zij haar interessante rede, waarvoor zij 'n langdurig en hartelijk applaus boekte.
Daarna werden nog enkele huishoudelijke punten van 't programma afgewerkt. Met vernieuwden strijdlust bezield verlieten wij deze uitstekend geslaagde en leerrijke vergadering.

Kamske KLAAIJSEN,
Kringad.trice.

KRING NOORDERKWARTIER. *Jaarmarkt.* Het was Zaterdag den 2den October, n.m. drie uur, toen de kringleidster, kamske Kater, de talrijke aanwezige kamskes in het groepshuis van kam. v. Erp te Schagen het welkom toeriep op de aldaar te houden jaarmarkt. Aanwezig waren o.m. de Districtsleidster, kamske De Gelder, de distr. vert. H. en B., kamske Oosterhaven en de distr. vert. Moederdienst, kamske Metus.
Kamske De Gelder hield vervolgens een korte toespraak, waarin zij o.m. de kamskes opwekte, moedig stand te houden en ondanks alle moeilijkheden en den ongetwijfeld zwaren winter, welke wij tegemoet gaan, te blijven vertrouwen.
Zij haalde daarbij aan de twee mooie regels uit het „Lied der Dietsche Vrouwen":

„Waar Vrouwen gaan versagen
Verspeelt het Volk zijn kans".

Hierna werd aangevangen met den verkoop van de meest eigengemaakte artikelen, zoodat de tafels heel spoedig aardig begonnen op te ruimen. Er was een pop, waarvan de naam moest worden geraden, een flesch met erwten, de traditioneele grabbelmand en niet te vergeten de sjoelbak.
Daarbij was het den ganschen middag een drukte en gooien van belang. Dan was er een stand van den Moederdienst, waar te zien was het resultaat van een cursus „Handenarbeid".
Ook een stand van de afd. Volks- en Gez. huish. waarvoor de Kringvert. kamske v. d. Veen zich zeer verdienstelijk had gemaakt door het bereiden van enkele slaatjes en een groote pan erwtensoep. Een mand met fruit werd Amerikaansch verkocht.
Kring Noorderkwartier, de eerste, die dit seizoen in het District N. Holland haar jaarmarkt heeft gehouden, kan met voldoening daarop terugzien.

Kr.I.

UTRECHT. *Wij kennen onzen plicht.* Het is 27 Zaaimaand. De oude boomen langs de gracht verliezen langzaamaan hun bladertooi. Van een diepen, warmen gloed zijn ze, waar de lage herfstzon ze beschijnt. Het is eind October, maar het lijkt, alsof het midden zomer is. En in een blijde, prettige stemming gaan we naar het N.V. Huis, waar een bijeenkomst wordt gehouden, uitgeschreven door het District Utrecht van de N.S.V.O. en de Kreisleitung Utrecht van het N. S. Frauenschaft, waar zullen spreken de beide landelijke leidsters kamske G. M. Couzy en Frau de la Fontaine.
Het is overvol in de smaakvol versierde zaal. En dezelfde stemming, die buiten is, waar de zon schijnt op de herfstbladeren, vinden we terug, hier in de zaal. Aan de wanden zijn onze vlaggen en langs het podium veel kleurige bloemen.
En deze middag is er, die een feest lijkt. Maar toch is er diepe ernst; over den tijd, die zwaar is en moeilijk en die offers vraagt als nimmer tevoren.
Onder de aanwezigen bevinden zich Mevr. Mussert, als vertegenwoordigster van den burgemeester Mevr. v. Ravenswaaij, de Beauftragte van den Rijkscommissaris Oberbereichsleiter Müller Reinert, de Kreisinspektor der N.S.D.A.P., Prof. Dr. Nieschulz en de vertegenwoordiger van den districtsleider, Van Goor den Oosterlingh.
De districtsleidster, kamske Groenewold, verwelkomt de aanwezigen en wijst er op, dat wij hier gekomen zijn om te getuigen van onzen vasten wil tezamen den weg der revolutie te gaan. Waarna kamske Couzy spreekt over den haat en verdeeldheid, die overal zijn, maar die nimmer van onzen kant mogen komen. Deze tijd is moeilijk, maar grootsch en geweldig. Blij ben ik, er midden in te mogen staan. Voor velen van ons bleek de strijd te zwaar; zij bedankten. Daardoor worden onze rijen wat dunner, maar wij schuiven dichter opeen en gaan verder. Wij zijn een schakel in de keten, een deel in het groote geheel. Wij geven onze beste krachten aan ons volk en blijven trouw aan ons eens gegeven woord. Geschiedenis wordt er gemaakt door onze soldaten aan het front, wij blijven achter en wachten.
Laten wij het haardvuur veilig en het hartvuur heilig houden. Groot is onze verantwoording tegenover de mannen die strijden, grooter nog tegenover hen die vallen.
Tezamen met onze Duitsche kamskes gaan we onvervaard den nieuwen oorlogswinter in, gedragen door de trouw van de twee die ons voorgaan, den Führer en onzen Leider Mussert.

In de pauze zijn er goede muziek- en zangnummers en declamatie. Mooi klinkt van kamske Jacobs het gedicht: „Herfst". En ademloos luisteren we allen naar „Schulter an Schulter", een gesprek tusschen een vrouw en een soldaat, dat voortreffelijk wordt voorgedragen door een Duitsch kamske. —

Führer, beveel, wij volgen U!

Hierna spreekt Frau de la Fontaine
De vijand, die weet, dat hij de soldaten aan het front niet klein kan krijgen, probeert ons vrouwen murw te maken met laster en terreuraanvallen. Wij echter weten, wat we van het bolsjewisme verwachten kunnen; het zal ons alles nemen, wat ons lief is. Juist nu moeten wij onzen plicht doen en hen trachten te winnen, die nog buiten onze rijen staan. Laten wij dit in de eerste plaats doen, door ons eigen voorbeeld. Wij weten, welk een grenzenloos vertrouwen de Führer in ons heeft. Wij stellen hem nimmer teleur. Hem en onze soldaten. Het front put zijn kracht uit de houding der vrouwen. Uit onze houding en ons geloof. Schakelen wij onszelf uit en vragen slechts hoe we werken kunnen voor het groote doel. Spreekster vertelt van de hevige terreuraanvallen op vrouwen en kinderen. Maar wij strijden verder, omdat wij weten, dat de overwinning ons is.
Met een driewerf Heil op den Führer en het zingen der volksliederen wordt deze mooie bijeenkomst gesloten.

GUDA KOPER—NIESTADT.

Verantw. redactrice: J. Jansen-van Balen, Amsterdam (afwezig); verantwoordelijk voor dit nummer: A. W. te Luij, Den Haag - Verantw. voor de advertenties: C. van Schaik, Amsterdam - Uitgeefster N.S.V.O., Utrecht - Drukker: N.V. Drukkerij v/h L. E Bosch & Zoon, Utrecht - Verschijnt tweemaal per maand Abonnementsprijs f 3.50 per jaar. Geen verkoop losse No.'s P. 1118/8